

Jevrejski glas

broj 75.

Sarajevo, septembar 2017.

Tišri 5778.

ראש השנה. 5778.

SVE NAJBOLJE U NOVOJ 5778. GODINI!

Izlazi četiri puta godišnje
Published four times a year

Broj 75.
septembar, 2017.
Jevrejski glas
(Izdavač: Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine)

Jewish voice
(Publisher: Jewish Community of Bosnia and Herzegovina)

REDAKCIJA
Izdavač/Publisher
Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine

Glavni urednik
Editor-in Chief:
Jakob Finci

Odgovorni urednik:
Pavle Kaunitz

Tehnički urednik:
Srdan Ninković

Lektor, korektor:
mr sc. Elma Softić Kaunitz

Boris Kožemjakin,
Nataša Gaon Grujić,
Ernest Grin,
mr David Kamhi

Stalni dopisnici:
Aron Albahari – Srbija,
Jelica Rašeta Aiello
– Italija, **Aleksandra Stevandić – Banja Luka**

Fotografije:
Nadža Finci,
Tomo Radovanović,
Jakica Levi

Štamparija:
Štamparija Fojnica D.D.

Adresa uredništva
Editorial Staff Address:
Jevrejska opština Sarajevo
za "Jevrejski glas"
Hamdije Kreševljakovića 59
71000 Sarajevo
tel. +387 33 229-666
+387 33 229-667

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Vlade Federacije Bosne i Hercegovine "Jevrejski glas" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 279, dana 22.4.1993. godine

E-mail:
jevrejskiglas@gmail.com

ISSN 1512-6439

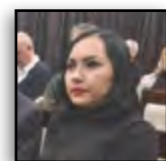
2 /Jevrejski glas/

OPĆINA CENTAR, CRKVE, VJERSKE ZAJEDNICE

Boris Kožemjakin

3.str

OBILJEŽENI DANI IZRAELA I JEVREJSKE KULTURE

Aleksandra Stevandić

12.str

GRAD KOJI ZRAČI MAGIJOM

Ernest Grin

16.str

BOGATSTVO JE U RAZLIČITOSTI – MANJINE U BOSNI I HERCEGOVINI

Elma Softić Kaunitz

18.str

VRIJEDAN POKLON JEVREJSKOJ OPŠTINI SARAJEVO

Pavle Kaunitz

20.str

HERAKLITOV DEMON

Predrag Finci

26.str

04.OKTOBAR - 14. TIŠRI

EREV SUKOT

05. OKTOBAR - 15. TIŠRI

SUKOT prvi dan

06. OKTOBAR - 16. TIŠRI

SUKOT drugi dan

10. OKTOBAR - 22. TIŠRI

ŠEMINI ACERET

13. OKTOBAR - 23. TIŠRI

SIMHAT TORA

13. – 20. DECEMBAR
25. KISLEV – 02. TEVET

HANUKA

JEVREJSKI GLAS JE U 2017. GODINI FINANSIJSKI PODRŽALO
MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA I KOMUNIKACIJA BiH

PODRŠKA OPĆINE CENTAR
OPĆINA CENTAR, CRKVE, VJERSKE ZAJEDNICE

I ove godine, kao nastavak dugogodišnje saradnje sarajevske Općine Centar i vjerskih zajednica koje djeluju na tom području, pa i onih koje nisu direktno locirane u granicam njene nadležnosti, Općina Centar dodijelila je odgovarajuća sredstva za rekonstrukcije vjerskih objekata i obilježavanje vjerskih praznika.

Jevrejskoj opštini Sarajevo dodijeljen je iznos od 7.500 maraka za adaptaciju i rekonstrukciju prostorija u sinagogi Jevrejske opštine, te za obilježavanje Pesaha.

Tim povodom, predstavnici vjerskih zajednica potpisali su sa načelnikom Općine Centar dr. Nedžadom Ajnadžićem protokole o realizaciji navedenih finansijskih sredstava. U ime Jevrejske opštine u Sarajevu, protokol o saradnji za navedena sredstva potpisao je Boris Kožemjakin, predsjednik Jevrejske opštine u Sarajevu.

Ajnadžić je kazao da Općina Centar čini sve što je u njenoj moći da pomogne vjerskim zajednicama u Bosni i Hercegovini, te i sarajevskoj Jevrejskoj opštini. Najavio je i finansijsku pomoć u organizaciji obilježavanja

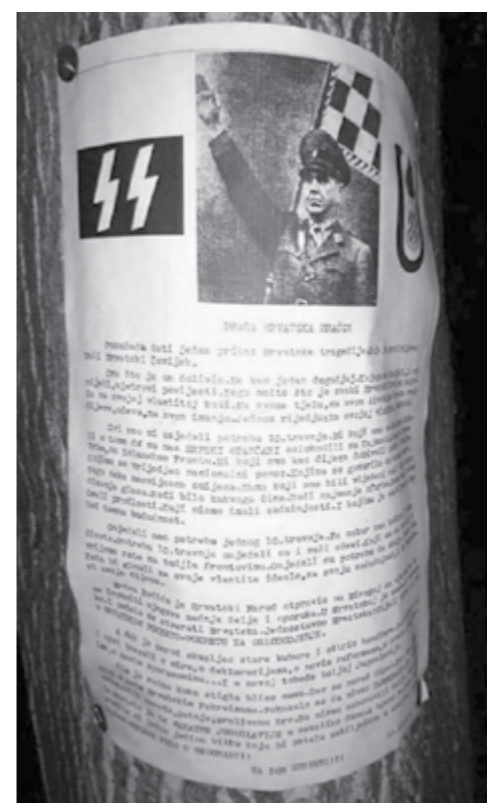

125. godišnjice Jevrejskog kulturno prosvjetnog i humanitarnog društva „La Benevolencija“.

Različitost vjerskih sadržaja u BiH je sigurno komparativna prednost, a ova lokalna zajednica ima opredijeljenost da saraduje sa svim vjerskim strukturama. „Želim da radimo otvoreno, konkretno i da svi zajedno gradimo multietnički, multikulturalni i multikonfesionalni prostor koji baštini civilizacijske i evropske vrijednosti.“ - istakao je Ajnadžić.

Predstavnici vjerskih zajednica zahvalili su se Općini Centar i načelniku Ajnadžiću na višegodišnjoj podršci koju im pruža ova lokalna zajednica izrazivši nadu da će dobra saradnja i prijateljski odnos biti nastavljen i ubuduće. **REDAKCIJA**

Ustaški pamfleti postavljeni u sarajevskom naselju Dobrinja

Listovi sa ustaškim porukama su u ponedjeljak navečer neugodno iznenadili stanovnike sarajevskog naselja Dobrinja.

Pamfleti sa istaknutim nacističkim znakovljem, simbolima fašističke tvorevine Nazavisne Države Hrvatske uz oznaku Ustaškog pokreta i proustaški tekst postavljeni su u sarajevskom naselju Dobrinja, odnosno njenom kvartu popularnog naziva C5.

Čitatelji portala Klix.ba koji žive u tom dijelu glavnog grada BiH uznemireni su pojavom zbog koje je pozvana policija. Građani su odlučili i samoinicijativno ukloniti pamflete kako bi neprimjeren sadržaj što prije nestao sa ulica inače mirnog sarajevskog naselja.

“Mi smo to našli i skidali.

Komšije su pozvale policiju da prijave uznemiravanje.

Zalijepljeno je na nekoliko haustora, bandera i zakačeno na brisače od auta”, rečeno je za naš portal.

Operativni centar MUP-a Kantona Sarajevo je potvrdio slučaj dodavši da je u toku policijski uviđaj.

Na listu se nesporno veliča nacizam, ustaštvo i poglavar NDH Ante Pavelić, a tekst je sažetak “čestitke” iz 1968. godine, objavljene na dan godišnjice osnivanja NDH koju potpisuje ustaški komandant i zločinac Vjekoslav Luburić.

Luburić je između ostalog bio komandant u logoru Jasenovac u kojem je likvidirano oko 100.000 osoba, među kojima najviše Srba, Roma i Jevreja. Među ubijenima bilo je između pet do 12 hiljada Hrvata i Bošnjaka.

Nakon rata je uspio pobjeći u Španiju gdje je i ubijen 1969. godine.

PREUZETO SA PORTALA KLIX.BA
(18.9.2017. U 21:45)

GRADSKA UPRAVA IGNORIŠE PROBLEME JEVREJA

Potpredsjednik Jevrejske opštine Doboj Dario Atijas izjavio je da je položaj Jevreja na području ove lokalne zajednice veoma loš i najavio da će svoja prava zaštititi sudskim postupkom ukoliko bude nastavljen ignorantski odnos Gradske uprave, čija su vrata zatvorena za razgovore o tekućim problemima.

Atijas je rekao Srni da Jevreji u Doboju nisu u finansijskoj mogućnosti da u punom kapacitetu ostvaraju svoja vjerska prava, a da su vrata Gradske uprave zatvorena za razgovor o vraćanju imovine u vlasništvo jevrejskoj zajednici ili da se taj problem reguliše na obostrano prihvatljiv način.

„Tretirani smo kao nacionalna manjina za koju su u gradskom budžetu predviđena mizerna sredstva i koja se najčešće ne isplaćuju. Ne želimo prosjačiti i tražiti pomoć već samo ono što je naše kako bismo ispunjavali svoje vjerske obaveze, promovisali jevrejsku kulturu i obilježavali praznike kao što to rade sve vjerske zajednice u Doboju“, rekao je Atijas.

On je naveo da Gradska uprava konstantno ignoriše zahtjeve Jevrejske opštine da se održi sastanak na kojem bi se pokušalo naći obostrano prihvatljivo rješenje i da se obezbijedi opstanak preostalih Jevreja

na ovom području, kako ne bi došlo do njihovog iseljavanja ili asimilacije.

„Boli nas da gledamo kako se imovina za koju znamo da pripada Jevrejima i za koju nam se za pomoć u zaštiti obraćaju zakoniti nasljednici, nesmetano preprodaje ili izdaje, a da mi moramo moljati za sredstva kako bi se pokrili osnovni komunalni troškovi za rad Jevrejske opštine i sinagoge“, rekao je Atijas.

On kaže da su nadležne institucije uskratile Jevrejskoj opštini informacije o imovini na području grada koja je u vlasništvu Jevreja, iako se u Muzeju holokausta „Jad Vašem“ u Izraelu navodi da je u Doboju stradalo 120 porodica.

Atijas je podsjetio da je jevrejska zajednica od 1871. godine u Doboju bila vrlo aktivna u privrednom, političkom i društvenom životu sve do Drugog svjetskog rata, kada je većina odvedena u koncentracione logore, a njihova imovina oduzeta.

„Znamo, ali želimo i dodatno utvrditi koja komunalna ili privatna imovina i dalje pripada jevrejskoj zajednici“, rekao je Atijas i ukazao da je brojna privatna imovina čiju su vlasnici Jevreji ili oduzeta ili nacionalizovana, a na njoj su sada izgrađeni, između ostalog, zgrada „Telekoma“ i drugi privredni subjekti.

On kaže da je lokalno groblje Bare privatno vlasništvo Jevreja, a da sada njime upravlja Grad.

„Neophodno je groblje proširiti. Lokalna vlast ne preduzima ništa, a mi to nismo u mogućnosti“, naveo je Atijas.

On je rekao da se 2021. godine u Doboju želi obilježiti 500 godina postojanja Jevreja u BiH, 150 godina u Doboju, te 81 godina od deportacije u koncentracione logore.

„Ne možemo više sebi dozvoliti da stojimo po strani jer tako dajemo podstrek ekstremistima, pogotovo u današnjem vremenu“, rekao je Atijas, koji je trenutnu situaciju u Doboju ocijenio vjerski tolerantnom.

REDAKCIJA JEVREJSKOG GLASA - KOMISIJA ZA KULTURU JEVREJSKE OPŠTINE

Dugo smo planirali pomladiti i kadrovski ojačati redakciju Jevrejskog glasa. To smo i učinili a proširili smo i dopisničku mrežu sa dva nova imena. Sada za naš list pored ostalih redovno piše Aron Albahari iz Beograda a od nedavno i Aleksandra Stevandić iz Banja Luke, nadam se na zadovoljstvo svih vas.

Članovi redakcije često su se, pored pisanja za Jevrejski glas bavili i drugim kulturnim aktivnostima naše zajednice pa se logično ukazala potreba da na sebe preuzmu i taj segment djelovanja i Jevrejske opštine i „La Benevolencije“ te unesu malo više reda u ovu oblast. Ukratko, naša Redakcija sada čini okosnicu Komisije za kulturu, naravno proširena svim onim našim članovima koji mogu i žele nešto konkretno učiniti na ovom širokom polju djelovanja.

Predsjednikom komisije imenovan je David Kamhi a sam rad podijeljen je na nekoliko bitnih segmenata za koje su zaduženi određeni ljudi prema svojim afinitetima i stručnosti:

1. *Likovna umjetnost: Pavle Kaunitz, Nataša Tabori, Ivan Hrkaš, Mihajlo Atijas, Ernest Grin (film)*
2. *Muzička umjetnost: David Kamhi, Vladimir Andrlje*
3. *Informativno - izdavačka djelatnost: Pavle Kaunitz, Ernest Grin, Nataša Gaon, Elma Softić-Kaunitz, Srđan Ninković*
4. *Rad sa omladinom: Hannah Kaunitz, Vladimir Andrlje, Elma Softić Kaunitz, David Kamhi*
5. *Sefardika: David Kamhi*

David Kamhi smatra da bi bilo neophodno animirati nekog od mladih članova da se počne baviti sefardikom koja podrazumijeva i našu tradiciju te da ovakvom organizacijom rada Komisije ne postoji više osnova za nepotrebnim rasipanjem resursa i sredstava u ovoj oblasti.

Za koordinatoricu Komisije imenovana je Hannah Kaunitz.

Naravno, nova je Komisija odmah „zasukala rukave“ i prionula na realizaciju određenih projekata:

1. 3. septembar: Evropski dan Jevrejske kulture
2. 11. – 14. septembar: Seminar: Manjine u BiH
3. oktobar 2017.: Seminar: Jevrejski identitet
4. 25. oktobar: - proslava 125 godina od osnivanja La Benevolencije

Dio ovih akcija je već uspješno realiziran a ostali zadaci Komisije su u fazi pripreme.

I dozvolite mi na kraju još samo da izrazim nadu da će ova Komisija za kulturu zaista obavljati i obaviti funkciju nositelja svih kulturnih aktivnosti kako Jevrejske opštine tako i „La Benevolencije“ u svojem mandatu i da neće poput mnogih ranijih „ispuhati na prvom koraku“ i ostati tek niz imena na papiru i gomila ambicioznih a nerealiziranih programa rada.

PAVLE KAUNITZ

SLAVKO GOLDŠTAJN

U ZAGREBU JE U 89. GODINI PREMINUO POZNATI PUBLICISTA
I ISTORIČAR SLAVKO GOLDŠTAJN.

Ovu našu sumornu svakodnevnicu napustio je još jedan veliki čovjek. Znali smo ga kao pisca, publicistu, scenaristu, ali prije svega kao vrsnog historičara. Znali smo ga i kao dugogodišnjeg predsjednika Židovske općine Zagreb, kasnije, suosnivača i predsjednika HSLS-a, kasnije i kao osnivača Židovske vjerske zajednice Bet Izrael u Zagrebu. Možda smo ga ponajviše znali kao neumornog i istrajnog borca protiv svake vrste povijesnog revizionizma.

Slavko je rođen 1928. godine u Sarajvu u obitelji Ive i Lee Goldštajn. 1941. Ivu hapse ustaše i zajedno sa ostalim zatočenicima mučki likvidiraju u logoru Jadovno dok ostatak porodice uspijeva pobjeći iz Karlovca gdje su tada živjeli.

Slavko je iz rata izašao sa nepunih sedamnaest godina i činom poručnika da bi zatim maturirao u karlovačkoj gimnaziji i da bi 1949. kraće vrijeme boravio u Izraelu boreći se za opstanak nove države.

Godinu dana kasnije ponovo je u Zagrebu gdje upisuje studij književnosti i filozofije na Filozofskom fakultetu. Nekako u isto vrijeme počinje raditi kao novinar i filmski radnik u Jadran filmu. Jedan je od osnivača „Vijesnika u srijedu“, bio je urednik na Radio Zagrebu, glavni urednik izdavačke kuće „Stvarnost“ i da ne nabrajamo dalje jer je Slavko je Goldštajn od pedesetih godina prošlog stoljeća neprekidno bio aktivan u novinarstvu, filmskoj industriji nakladništvu te društvenom i političkom životu.

Za njim je ostao veliki broj objavljenih članaka i knjiga od kojih izdvajamo Holokaust u Zagrebu; (koautor sa Ivom Goldsteinom), 1941. – Godina koja se vraća, Jasenovac i Bleiburg nisu isto; (koautor sa Ivom Goldsteinom) i Tito; (koautor sa Ivom Goldsteinom), te filmski scenariji za filmove Signali nad gradom, Prometej s otoka Viševice; (koscenarist sa Vatroslavom Mimicom), Četvrti suputnik; (koscenarist sa Brankom Bauerom i Bogdanom Jovanovićem) i Akcija stadion; (koscenarist sa Dušanom Vukotićem).

Dobitnik je mnogih priznanja i nagrada od kojih izdvajamo: nagradu Kiklop za publicističku knjigu godine (2007.), nagradu Jutarnjeg lista za najbolju publicističku knjigu (2007.) i ponovo Nagrada Kiklop ovaj put za životno djelo (2010.)

Možda o Slavku Goldštajnu najbolje govore njegovi tekstovi i zato objavljujemo u cjelini njegovo otvoreno pismo dr. Andriji Hebrangu u kojem opovrgava neke njegove tvrdnje o II. svjetskom ratu i poraću iznesene u intervjuu beogradskom NIN-u, koje su izazvale čuđenje, pa i zgražanje u javnosti, napose ona da se Luburić borio za hrvatske interese. Napominjemo da tekst prenosimo bez lektorskih intervencija.

PAVLE KAUNITZ

Dragi Braco,

u kasno proljeće 1988. kada je uz moju pomoć rukopis Zvonka Ivankovića Vonte pod naslovom "Hebrang" našao svog nakladnika i bio već u pripremi za tisak (nakladnik "Scientia Yugoslavica", urednik dr. Siniša Maričić, koji je u to vrijeme bio nakladnik i urednik i mojoj knjizi "Prijedlog 85"), Tvoja nam je majka priredila večeru u svojem stanu u Miramarskoj 15.

Ti i majka bili ste dobro raspoloženi, jer pred objavljivanjem je bila prva knjiga koja je dokumentirano pobijala dobar dio lažnih objeda o Tvojem ocu, koje su se punih 40 godina nizale kroz partijske rezolucije, režimsku historiografiju, publicistiku i masovne medije. Poslije večere Ti si me pratio na putu prema mojoj kući. Bila je ugodno topla noć i prilično smo dugo razgovarali. Najviše Te zanimalo u kojoj mjeri Vontina knjiga može doprinijeti da se utvrdi istina o pravim razlozima stradanja Tvojega oca. Nastojao sam biti vrlo precizan:

Vonta nije istražio unutarpartijska razilaženja i odnose prema Moskvi koji su 1948. neposredno doveli do smjenjivanja i hapšenja Tvojega oca. Međutim, Vontina knjiga – za svakog tko je pažljivo čita – nepobitan je i definitivni dokaz da Tvoj otac nikad nije bio ustaški suradnik, da kao zatočenik u ustaškom zatvoru i logoru nikoga od svojih drugova nije izdao, da je kao vodeći čovjek NOB-a u Hrvatskoj dvije godine odlučno i uspješno rukovodio borbom protiv ustaškog režima.

Dobro se sjećam kako si s olakšanjem uzdahnuo:

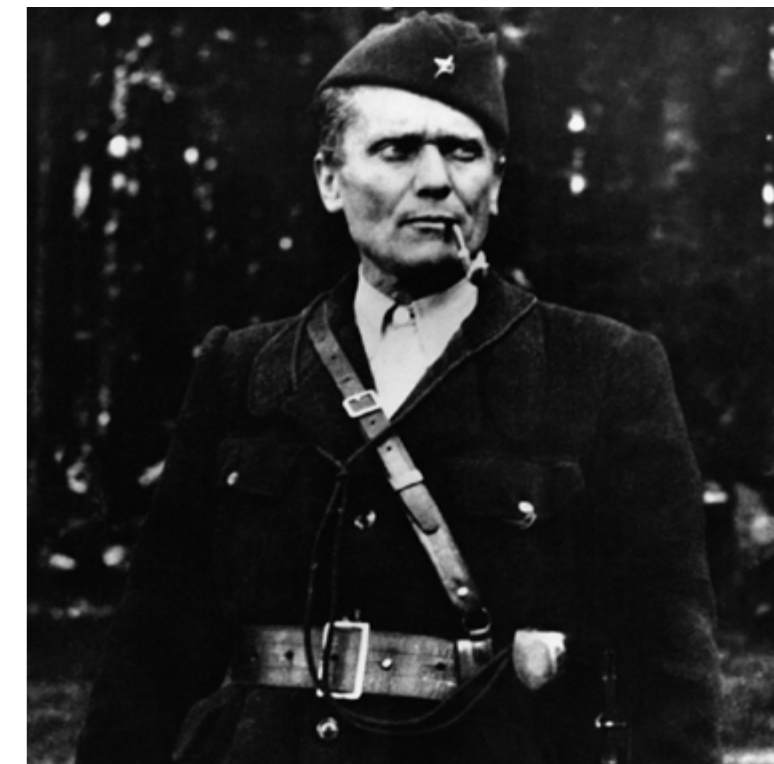
"To mi je najvažnije. Bilo bi mi doživotno bolno kad bi me mučila ma i najmanja sumnja da mi je otac pravio bilo kakve kompromise s ustašama od kojih je stradala cijela obitelj moje majke."

Nepoznavanje činjenica. Od tog našeg razgovora upravo se navršilo punih 20 godina. U međuvremenu, svaki me put neugodno "štrečnulo" kad bih pročitao ili čuo poneku od Tvojih učestalih primjedbi u kojima si izražavao – po mojem mišljenju – postepeno sve više olakotnog razumijevanja za ustaštvo. Nije bila prilika da Ti to spominjem kad smo nakon više godina, u proljeće 2004, opet sjedili za istim stolom, za ručkom u Jasenovcu, nakon što si zajedno sa Sanaderom i Biškupićem položio vijence pod Bogdanovićeve Kamenje cvijet. Nažalost, i poslije tog Tvog posjeta Jasenovcu nisu prestale Tvoje zbujujuće i kontradiktorne izjave, s kulminacijom u Tvom ovogodišnjem govoru na komemoraciji u Bleiburgu i sada još više u velikom razgovoru za beogradski NIN.

Čitam da se sada čudiš i uvrijeđen si što je Tvoj intervju izazvao tako brojna i žestoka negodovanja. Bojim se da ne osjećaš osnovni problem: upuštaš se u rasprave o događajima o kojima Ti nisu poznate osnovne činjenice. Cijenjeni si radiolog, savjesni znanstvenik s lijepom

reputacijom u profesiji, pa bi morao osjećati da je bez temeljitog poznavanja činjenica krajnje neuputno donositi sudove o bolnim pitanjima.

Počet ću od Tvojih sporednijih netočnih tvrdnji, da bih na kraju došao do onih bitnih. Tvrdiš da se Tito "nikad nije izjasnio kao Hrvat" i da ne postoji nijedan dokument u kojem to piše. Očigledno nisi pažljivije zavirio u jednu od tri sada već poznate knjige Pere Simića o Titu s reproduciranim dokumentima Kominterne iz 1935-39. godine, u kojima bi vidio da je Tito u rubrici "nacionalnost" upisan kao Hrvat, jer se takvim i deklarirao. U zapisnicima s Petog kongresa KPJ iz 1948. i s Osmog kongresa SKJ iz 1964., u izvještajima o nacionalnom sastavu delegata, odnosno rukovodstva, Tito je također upisan kao Hrvat. A da ne govorimo o poznatom Titovu razgovoru sa Stepincem 1945., u kojem je, po jednoj verziji, za sebe rekao da je katolik, a po drugoj da je Hrvat.

U NIN-u za svojega oca kažeš da je bio "predsjednik CK KPH" i da se "uvijek zalagao ne za komunističku partiju Jugoslavije nego Hrvatske". Ni jedna ni druga tvrdnja nije točna. Tvoj otac nije bio predsjednik KPH, jer takva funkcija nikad nije ni postojala. Bio je dvije godine (od jeseni 1942. do jeseni 1944.) politički sekretar CK KPH, a prije toga, od kolovoza 1941. do veljače 1942., član njezina tročlanog Operativnog rukovodstva. Nikad se nije zalagao za separiranje KPH od KPJ. Rasprava o mogućem razdvajanju KPJ vodila se unutar KPH samo u jednoj prilici, u ljeto 1941.

S raspadom Jugoslavije i uspostavljanjem NDH neki ljudi u Mjesnom komitetu KPH za Zagreb i jedan čovjek na tajnoj radiovezi s Moskvom smatrali su da KPH mora direktno komunicirati s Kominternom, a ne preko Tita i CK KPJ,

koji je djelovao iz Beograda. Pojavili su se i argumenti da se KPH iz operativnih razloga mora izdvojiti iz KPJ. Kao član Operativnog rukovodstva KPH Hebrang se oštro suprotstavio takvim tendencijama i čvrsto zastupao stav da KPH mora ostati u sklopu KPJ, a komunikacija s Moskvom da i dalje mora ići preko Tita i Beograda.

Komunisti, HSS i partizani. Nepoznavanje činjenica otvara put prema krivim interpretacijama koje često izvire iz emotivnih ili idejnih predrasuda. Sasvim razumijem Tvoj zazor prema komunizmu i komunistima, ali to Te ne oslobađa obaveze prema činjenicama i istini. Da bi relativizirao zasluge komunista kao predvodnika antifašističke borbe u Hrvatskoj, u NIN-u tvrdiš da se Hrvatska seljačka stranka borila protiv fašizma, i to "na strani partizana, od početka" – a to naprosto nije istina. HSS 1941-44. godine nije se kao stranka borio protiv fašizma niti je pristupio partizanima, jer kako kompaktna stranka praktički nije ni postojao: raspao se na tri dijela. Dio nižih funkcionera stavio se na raspolaganje ustaškom režimu, najveći dio vodstva i članstva držao se neutralno-pasivno, a dio tih pasivnih počeo je 1942. – još uvijek suzdržljivo – simpatizirati NOB i partizane, kojima su odlučnije pristupili uglavnom tek 1943.

U samome početku, 1941., KPH u Hrvatskoj, kao dio KPJ, bila je jedina stranka koja je bila spremna i sposobna povesti borbu protiv ustaškog režima i fašizma općenito. Glavni joj je početni oslonac bilo srpsko stanovništvo, uglavnom u središnjim dijelovima Hrvatske, koje je bilo

izloženo ustaškim genocidnim progonima i pokoljima i praktički prisiljeno na otpor. Snaga ustanka na području NDH, u njegovoj najranijoj fazi 1941., bila je simbioza komunističke revolucionarnosti i srpske ugroženosti. S komunistima hrvatske i bošnjačke nacionalnosti u vodstvu ustanka u većini je krajeva onemogućena četnička dominacija i na mnogim je mjestima spriječena masovna odmazda nad hrvatskim i bošnjačkim stanovništvom zbog ustaških pokolja, kakvu su zagovarali i ponegdje proveli četnici.

Obuzdajući u priličnoj mjeri planirani genocid s ustaške strane i odmazdu s četničke, ustanak pod vodstvom komunista znatno je ublažio međunacionalnu zakrvljenost i otvorio putove zajedništvu u antifašističkoj borbi, kojoj se i hrvatski narod postupno sve masovnije pridruživao. S hrvatskog imena skinuta je stigma endemijskog Zla koja nam je prijetila zaslugom ustaškog režima. Postali smo legitimni dio antifašističkog savezništva pravedne i pobjedničke strane Drugog svjetskog rata, koja je u temeljima današnje i buduće Europe mira i blagostanja.

Sve te zasluge jugoslavenskih i hrvatskih komunista ipak ih ni najmanje ne oslobađaju od krivnje za poslijeratno prihvaćanje i grubu primjenu staljinističkog represivnog sustava, kod nas simboliziranog pod kodnim imenima Bleiburg, Križni put i Goli otok.

Antifašizam je bio privremeni savez kapitalizma i komunizma, savez građansko-demokratskih država sa Sovjetskim Savezom i svim njegovim vjernim komunističkim sljedbenicima diljem cijeloga svijeta. To savezništvo nije bilo duga vijeka, postojalo je svega četiri godine (1941-45), ali dok je trajalo, bilo je efikasno i čvrsto kao jedino moguće oružje protiv smrtno opasnosti koja je od nacifašizma prijetila svima podjednako – kapitalizmu i komunizmu, komunistima i demokratima, cijelom civiliziranom čovječanstvu. Sovjetska Rusija bila je najborbeniji dio te koalicije, pa tako i njeni sljedbenici hrvatski i jugoslavenski komunisti.

Ali, nažalost, oni su jednako nekritički i vjerno nastavili slijediti svoje sovjetske uzore i početkom 1945., kad se pobjednička koalicija počela ubrzano raspadati, a sovjetsko se vodstvo vratilo svom predratnom najrigidnijem obliku komunizma, koji obično nazivamo staljinizmom. Danas, promatrano iz 60-godišnje retrospektive, četiri ratne godine najsvjetlije je razdoblje hrvatskih i jugoslavenskih komunista, a četiri poslijeratne, potonule u staljinizam,

njihov su najveći povijesni grijeh i mrak. Tek kad je 1948. staljinizam i njih lupio po glavi, jugoslavenski i hrvatski komunisti počeli su se trijezniti. Nastojali su popraviti štetu koju su u prvim poslijeratnim godinama sami stvorili, ali bili su samo ograničeno uspješni, nikad dovoljno zadovoljavajuće, što im je velikim dijelom postalo uzrokom političke propasti 1990.

Jasenovac i Bleiburg. I eto, Braco (zovem Te tako jer sam Te tim imenom uvijek zvao otkad sam Te prije 50 godina upoznao u vašoj obiteljskoj kući na zagrebačkoj Ljubljani, iza ZET-ove remize), tako smo došli do najneugodnijih tema koje se u raznim varijantama provlače kroz Tvoje sudove o traumatskim dijelovima bliže nam povijesti: razlika između fašizma i komunizma za Tebe ne postoji, zločini Jasenovca i Bleiburga za Tebe su jednaki, ustaše i partizani prema Tvojim su se riječima istovremeno borili za Hrvatsku – iako svatko na svoj način – sve do ekstremnog apsurdna u jednoj usporedbi između Tvojega oca i Maksa Luburića.

Morat ću Te opet upozoriti na činjenice. Jasenovac i Bleiburg po velikoj većini svojih bitnih karakteristika sasvim sigurno nisu isto. Jasenovac je bio genocidni zločin nad pripadnicima triju "nepodobnih" naroda i zločin političkog terora nad protivnicima režima iz redova vlastitog naroda. Bleiburg je bio ratni zločin nad razoružanim vojnicima neprijateljskih postrojbi koje su četiri godine ratovala na strani Zla. Žrtve Jasenovca više su od 85 % civili – stariji ljudi, žene i djeca; žrtve Bleiburga i Križnoga puta pripadnici su vojske NDH, slovenskih domobrana i crnogorskih četnika, dok je civila samo minimalan broj.

Po završetku ratnih operacija poslije 15. svibnja gotovo svi civili otpušteni su s jednosmjernim propusnicama u zavičajno mjesto, gdje su se u roku od 24 sata morali prijaviti komandama svojih gradova ili područja. Žrtve Jasenovca i žrtve Bleiburga mahom su podjednako stradale bez sudskog postupka, pa su prema tome žrtve zločina, ali ni s pravnog ni s moralnog stanovišta to nisu jednaki zločini i svaki bi sud te razlike uzimao u obzir.

Zapovjednik cjelokupne vojske NDH koja se 5. i 6.

svibnja 1945. počela skupno povlačiti prema Austriji bio je ustaški general Vjekoslav Maks Luburić, višegodišnji zapovjednik svih koncentracijskih logora u NDH.

Borbenu jezgru te vojske sačinjavali su ustaški veterani u postrojbama PTS (Poglavnikov tjelesni sdrug), Crne legije i Ustaške obrane (iz koje su regrutirane posade koncentracijskih logora i "eskadroni smrti" za kaznene ekspedicije). Žurili su prema Austriji da bi se predali Britancima a ne Jugoslavenskoj armiji "jer su se bojali da će im partizani činiti isto što su oni pune četiri godine činili partizanima, njihovim obiteljima i pristašama" – kako je to sažeto definirao Jozo Tomasevich, jedan od najtemeljitijih poznavalaca četništva i ustaštva u Drugom svjetskom ratu.

Kad je 8. svibnja objavljeno da je komanda njemačke vojske potpisala opću kapitulaciju, vojska NDH nalazila se oko Rogaške Slatine i na prilazima Celju. Poglavnik Pavelić odmah je napustio svoju vojsku i pobjegao prema unaprijed pripremljenom skloništu u sjeverozapadnoj Austriji. Sveukupnu komandu predao je Maksu Luburiću. Preostale njemačke divizije u Sloveniji počele su se predavati

slovenskim partizanima, ali vojska NDH zajedno s ostacima slovenskih domobrana i jednom jakom grupom crnogorskih četnika nastavila je ratovati.

Nekoliko divizija Treće jugoslavenske armije i 14. slovenska divizija pripremaile su im put na prostranom području sjeverno i sjeverozapadno od Celja. Od 11. do 14. svibnja došlo je do žestokih i krvavih borbi, osobito u dolinama rijeka Mislinja i Meža i oko Dravograda, u kojima su obje strane imale teške gubitke. Premoćna artiljerija Treće jugoslavenske armije nemilosrdno je tukla po cijeloj 50 km dugoj koloni, u kojoj

je poginuo i priličan broj civila. Vojska NDH pljačkala je hranu po slovenskim kmetijama, s mjestimičnim paležom cijelih gospodarstava i ubijanjem seljaka, ponegdje i cijelih obitelji. U tom ratu poslije rata, jedinom preostalom ratu kad je u cijeloj Europi već zavladao mir, poginulo je oko 1100 partizana i blizu 3000 bilo je ranjenih. Gubici vojske NDH bili su znatno veći, jer su partizanske jedinice bile već mnogo bolje opremljene, osobito teškim oružjem.

Rat nakon rata. Nakon što su slovenske i vojvođanske jedinice JA odbile pokušaje vojske NDH da se probije preko dravogradskog mosta, ustaški general Rafael Boban na čelu jedinice odabranih ustaških veterana zaobilaznim je manevrom pred zoru 14. svibnja uspio probiti partizanski obruč u Ravne na Koroškem i tijekom naredna 24 sata pod borbama dolinom Meže provesti oko trećinu vojske NDH i pratećih civila preko austrijske granice, do polja pred obližnjim gradićem Bleiburg.

Na pregovorima u blajburškom dvorcu 15. svibnja u rano poslijepodne predstavnik štaba Petog korpusa Osme britanske armije, brigadir Patrick Scott odbio je primiti predaju vojske NDH i pod prijetnjom svojih tenkova naredio ustaškoj delegaciji da se u roku od 1 sat i 20 minuta sva njihova vojska i prateći civili imaju predati jedinicama Jugoslavenske armije.

Na primjedbu ustaških delegata da bi ih britanska vojska morala prihvatiti u skladu sa Ženevskom konvencijom iz 1929., brigadir Scott odlučno je odgovorio da vojska NDH nema nikakva prava na postupak po toj konvenciji jer se nje ni sama nije nikad pridržavala, osobito posljednjih dana, kad je protivno toj konvenciji nastavila ratovati i nakon potpisane opće kapitulacije. (Članak 4. točke 1. Pravilnika o zakonima i običajima rata na kopnu Ženevske konvencije kaže da vojska koja se ne pridržava konvencijskih odredbi gubi pravo na njihovu primjenu prema sebi.)

Tijekom narednih 1 sat i 20 minuta većina jedinica vojske NDH na Blajburškom polju izvjesila je bijele zastave.

Ubrzo se predala i glavnina te vojske, koja se 15. svibnja još zatekla u dolini Meže i oko Dravograda. Nisu se predali ustaški veterani iz postrojbi Ustaške obrane, PTS-a i Crne legije, koji su se u skupinama po 30 do 60 prije isteka ultimatumu razbježali po obližnjim šumama. Neki

su se probili na sjever prema Austriji i Njemačkoj i dospjeli u emigraciju, neki su se uspjeli probiti sve do Papuka (među njima i Luburić), i do Like i Bosne, gdje su predvodili Križare i tako većinom izginuli.

Svi koji su se predali pod strogom su pratnjom otpremljeni pješice do 60 km udaljenog Maribora, mnogi i u Celje. Na putu su već počela maltretiranja, a grupna ubijanja tek u Mariboru i Celju. Svi su zarobljenici morali predati svoje vojne isprave, po kojima su oficiri Ozne vršili selekciju: ustaški časnici, dočasnici i vojnici bez činova koji su u vojsci bili neprekidno od 1941. i 1942. bili su grupno otpremani na strijeljanje u šume oko Maribora i Celja, većina bez ikakva preslušanja.

Domobranski časnici u pravilu su preslušavani, ali mnogi također likvidirani. Viši oficiri upućeni su pred vojne sudove, koji su u većini slučajeva sudili na smrt. Kao što je već spomenuto, civili koji su pratili vojnu kolonu dobili su propusnice za odlazak kućama. Mobilizirani vojnici godišta 1927. i mlađi izuzimani su od likvidacija i upućeni u logore ili na služenje vojnog roka u JA. Sva ostala vojska također je upućena u logore – iz Celja u Zagreb oko 40.000 radi daljnjeg rasporeda, iz Maribora direktno na Križni put kroz Podravinu, prema logorima u Osijeku i Vojvodini. I na Križnom putu bilo je pojedinačnih i grupnih likvidacija, ali dobar dio zarobljenika ipak je nakon teške kalvarije dospio do radnih logora i dočekaio amnestiju od 3. kolovoza 1945.

Proizvoljne procjene. O broju žrtava kompleksa Bleiburg i Križni put dugo su trajala nagađanja s tendencioznim pretjerivanjima, osobito u emigraciji. U novije vrijeme nekoliko je savjesnih istraživača, nezavisno jedan od drugoga, na osnovi onovremenih ustaških i njemačkih evidencija uspjelo utvrditi brojno stanje vojske NDH uoči "gorkoga kraja", prvih dana svibnja 1945.: bilo je ukupno oko 100 do najviše 110 tisuća vojnika, dočasnika i časnika, među kojima barem 20 % Bošnjaka. Danas od toga moraju

poći trijezne procjene o ukupnom broju žrtava kompleksa Bleiburg: vjerojatno su iznosile blizu polovice ukupnog broja vojske NDH, dakle oko 45.000, čemu treba još dodati 14 do 15 tisuća likvidiranih slovenskih domobrana (belogardista) i blizu 10.000 četnika.

U tome svjetlu, dragi Braco, Tvoje tvrdnje o 200.000 ubijenih, više puta ponovljene u NIN-u, moramo ubrojiti među proizvoljna nagađanja kakva nas vraćaju u neka prošla vremena, kad su licitacije o broju žrtava, s neodmjerenim pretjerivanjima i umanjivanjima, trovale odnose među narodima i uključile se u predigru rata. Tvoj su jedini argument broj otkrivenih jama pomnožen sa zamišljenim brojem žrtava po jednoj jami, a moram Te podsjetiti da je upravo tom metodom proizvedena huškačka brojka od 700.000 tisuća žrtava ustaškog logora Jasenovac. Odakle Ti prosječna brojka od oko 220 žrtava po jednoj jami, kad se nijednoj od 900 jama ne zna broj žrtava, jer nijedna još nije temeljito i stručno istražena, a za mnoge se i ne zna točno čije kosti u njima leže?

Naravno, slažem se s Tobom da svaka žrtva zaslužuje svoj grob i da im grobišta treba obilježiti, pa to svakako vrijedi i za žrtve Bleiburga i Križnog puta. Ali istovremeno, složit ćeš se sa mnom, vrijedi i za grobišta poginulih partizana i žrtava ustaškog i okupatorskog terora, kojima je devedesetih godina u Hrvatskoj uništeno ili demolirano 2986 nadgrobnih spomenika, spomen-ploča i drugih obilježja. Zar već nije vrijeme da se počinjnu obnavljati, bar na simboličkim mjestima kao što su Glina, Gudovac, Jadovno, Hrvatski Blagaj?

Na kraju, moram Ti ponovno reći da me najviše zabolio način kako stavljaš u usporedbu svojega oca s Maksom Luburićem. Na pitanje jesu li se obojica borili za hrvatske interese, Ti to potvrđuješ, još tome kategoričkim terminom: "Apsolutno!" Po Tvojim riječima, obojica su imali "svoju viziju Hrvatske", pa iako su te vizije bile različite, a Luburićeva je bila viđena s "pogrešne strane", on se ipak "nije borio protiv Hrvatske". Ostaje mi sasvim nejasno kako je to moguće biti na toj "pogrešnoj strani", a ipak se boriti za "hrvatske interese". Nešto tu nije u redu, ni logički ni politički. Možda moramo poći od pitanja tko je bio Maks Luburić i za kakvu se to viziju Hrvatske borio.

U svojoj knjizi 1941. – Godina koja se vraća podrobno sam i dokumentirano opisao neke od prvih koraka Luburićeve karijere u NDH. Već i prije osnivanja Jasenovca on je položio svoje ispite. U noći 9/10. svibnja 1941. osobno je hladnim oružjem ubijao nad jamom u Hrvatskom Blagaju, gdje je stradalo oko 400 Srba iz susjednih sela; predvođeci "akciju čišćenja" u jugoistočnoj Lici 1, 2. i 3. srpnja 1941., pod njegovim neposrednim vodstvom u selima Suvaja, Bubanj i Osredak prvi su put masovno ubijani starci, žene i djeca, ukupno najmanje 279 poimenično pobrojanih duša, što je neposredno dovelo do općeg ustanka u tom dijelu Like 27. srpnja 1941.

A kad je već postao zapovjednik Jasenovca, Luburić

je s jasenovačkom posadom Ustaške obrane povremeno formirao grupe za "specijalne zadaće", među kojima se ističe "čišćenje" srpskog sela Prkos na Kupi, koje je jasenovačka ustaška satnija pod neposrednim Luburićevim vodstvom tako "očistila" da je spalila cijelo selo i poubijala sve zatečene stanovnike, sve do jednoga, poimenično ukupno 476 pobrojanih duša, isključivo žena, djece i jako starih muškaraca, jer vojno sposobni muškarci svi su listom na vrijeme pobjegli.

Luburićeva vizija Hrvatske, Bosne i Hercegovine bila je Pusta zemlja bez dva milijuna Srba; Hebrangova vizija bila je komunistička, ali natopljena iskonskim ljudskim težnjama za slobodom i pravdom. Luburić bezočno laže da je o tome s Hebrangom "nadugo diskutirao", a Ti mu, Braco, nasjedaš i prenosiš izmišljenu anegdodu o jednom njihovom navodnom razgovoru koja vuče svoje korijene iz tih Luburićevih laži (vidi Obrana br. 47-48 iz 1967. i brošuru Mali ustaša Maks, Sunrise Press 1991), koje bi, da su istinite, mogle biti stvarni optužni materijal.

Vojska koja je u svibnju 1945. kapitulirala na Bleiburgu nije se borila "za hrvatske interese", već pune četiri godine protiv tih interesa, u službi Adolfa Hitlera i Trećega Reicha. Najcrnje ju je obilježio njen posljednji zapovjednik Vjekoslav Maks Luburić. Neuputno ju je nazivati "Hrvatskom vojskom", kako to manje-više čine svi govornici na komemoracijama u Bleiburgu, jer kad bismo se mi današnji bilo kako identificirali s tom vojskom – bilo bi to pogubno za Hrvatsku sada i ubuduće. Na svu sreću, Hrvatska je imala i svoju pravu vojsku, Narodnooslobodilačku vojsku Hrvatske, koja je već 1943. bila brojnija i jača od svih oružanih snaga NDH, a u svibnju 1945. njene i bošnjačke jedinice u sastavu Jugoslavenske armije bile su već barem četiri puta brojnije od vojske pod komandom Maksa Luburića.

Ali krivnja jedne vojske ne znači i krivnju čovjeka pojedinca, pripadnika te vojske. Svako je ubojstvo bez sudskog postupka zločin, bez obzira na to što bi svaki sud neke od tako ubijenih osudio, ali mnoge i oslobodio. Svima smo im dužni sućut, njima i njihovim obiteljima. Ja sam to na svoj način već učinio: prije 35 godina bio sam na Bleiburgu, sam sa svojom pokojnom suprugom, s vrlo isprepletenim osjećajima, a spreman sam poći opet, ali u tišini, bez parade i pod uvjetom da u međuvremenu bar započne odavno obećana obnova demoliranog spomenika u Jadovnu.

Dobro znam, dragi Braco, što to znači cijeli život ne znati kako ti je ubijen otac i gdje su mu kosti. Mislim da Te stoga često razumijem bolje i od Tebi bližih ljudi, i manje se nego mnogi drugi na Tebe ljutim kad daješ izjave koje mi se ne sviđaju i usudujem se o svemu tome Tebi otvoreno govoriti i pisati.

Prijateljski

TVOJ SLAVKO GOLDSTEIN

(PREUZETO RADIO GORNJI GRAD, FEBRUAR, 2016.)

OBILJEŽENI DANI IZRAELA I JEVREJSKE KULTURE

Banjalučani su i ove godine imali priliku da uživaju u manifestacija "Dani Izraela i jevrejske kulture 2017. godine".

Manifestacija je otvorena 29.08.2017. godine, fantastičnim koncertom tria "Rubeinstein Klezmer Project" koji je održan u Kulturnom centru Banski dvor.

Trio "Rubeinstein Klezmer Project" čine maestro Yakov Rubeinstein - violina, veliko svjetsko ime priznato u svim muzičkim sredinama u Evropi, Frano Martinčević Kolonomos - klavir, koji je talenat razvijao na Norveškoj akademiji u Oslu i Almir Mešković, magistar harmonike i jedan od najtalentovanijih muzičara na prostorima bivše Jugoslavije.

Slijedećeg dana - u petak, 01.09. također u Jevrejskom kulturnom centru "Arie Livne", svečano je otvorena izložba dokumentarne fotografija Oskara Taubera, koji je u nasljeđe ostavio 17 000 fotografija koje svjedoče o 50 godina jevrejskog života u Jugoslaviji i Izraelu. Izložba čiji su autori prof. Zoja Finci i Pavle Kaunitz, bila je već predstavljena u Sarajevu i Opatiji, a u Banja Luci je

bila otvorena do 7 septembra.

U drugom dijelu večeri, održano je predavanje pod nazivom "Komadić Aninog neba". Predavanje je nastalo u okviru projekta čiji su autori nastavnici osnovne škole "Ivo Andrić", koji su zajedno sa učenicima u posljednjih osam mjeseci kroz analizu knjige „Dnevnik Ane Frank“ obradili temu holokausta. Jedan od veoma značajnih rezultata ovog projekta je i uvrštavanje ove knjige u redovnu školsku lektiru.

Nakon predavanja prikazan je dokumentarni film koji su snimili učenici istorijske sekcije ove škole

a govori o životu stanovnika Banja Luke tokom Drugog svjetskog rata. Priča o životu okupirane Banja Luke i njenih stanovnika na veoma zanimljiv način je isprepletena sa isječcima iz dnevnika Ane Frank, djevojčice čija je najveća i na žalost neostvorena želja bila da se kroz slobodni Amsterdam odveze biciklom u školu.

Projekcijom ovog filma završeno je ovogodišnje druženje sa prijateljima iz različitih gradova naše zemlje i svijeta.

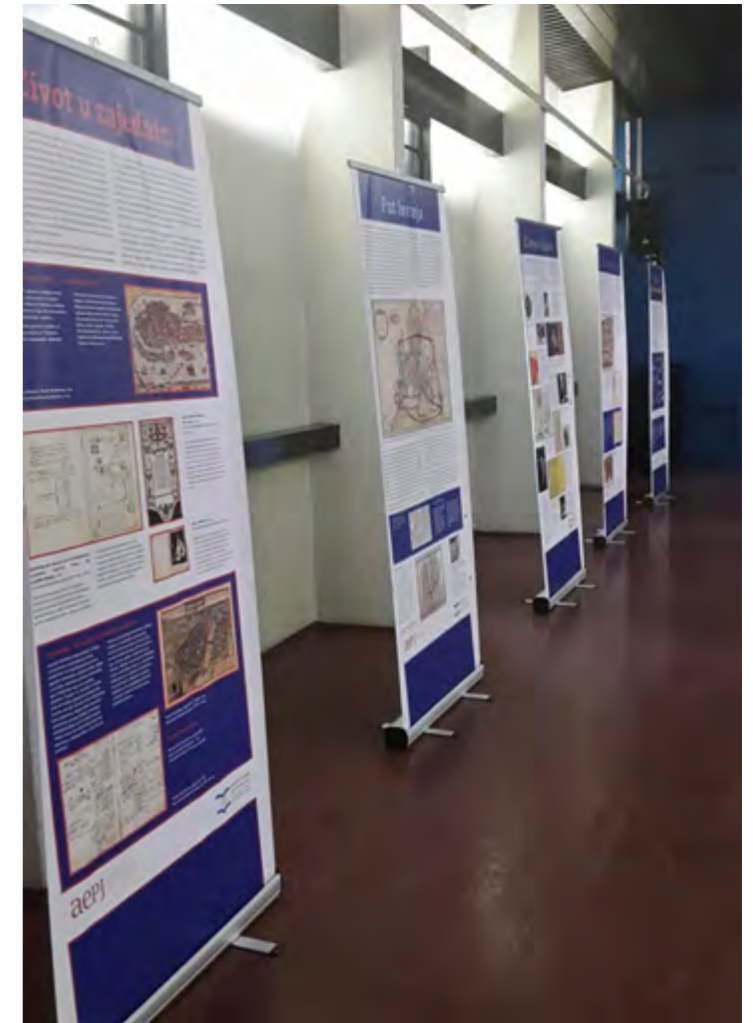
Za Jevrejski glas
ALEKSANDRA STEVANDIĆ

EVROPSKI DANI JEVREJSKE KULTURE 2017

„Evropski dani jevrejske kulture“ ove su godine proslavili svoj 18. rođendan. Priredba pod ovim nazivom prvi put je organizovana u Alzasu 1996. godine. Bila je to jedna nova inicijativa koju su vrlo brzo prihvatile zajednice širom Evrope, tako da se tokom naredne tri godine proširila ne samo po cijeloj Francuskoj, već je bila prihvaćena u Njemačkoj, Švajcarskoj, Italiji, Španiji... Pridruživanjem 11 evropskih zemalja, među kojima je bila i Bosna i Hercegovina, 2000. godine „Evropski dani jevrejske kulture“ zvanično postaju evropska manifestacija, koja na cijelom kontinentu započinje u prvu septembarsku nedjelju.

Svrha ove nove evropske suradnje bila je potreba da se predstave razlike i bogatstvo judaizma, a njen osnovni cilj promocija dijaloga i uzajmnog razumijevanja, te razmjena iskustava. Dani jevrejske kulture postali su najznačajniji zajednički projekat jevrejskih zajednica Evrope u kojoj danas živi preko milion Jevreja. Koliko je ovaj projekat postao značajan i nezaobilazan događaj govori i činjenica da je prošle godine (2016.) više od 300 gradova iz 33 evropske

zemlje organizovalo različite kulturne programe koje je vidjelo, odnosno u njima učestvovalo, čak 169.000 ljudi.

Ono što Evropskim danima jevrejske kulture daje poseban značaj je zajednička tema u okviru koje zajednice širom Evrope dizajniraju svoje programe. Ovogodišnja - „Dijaspora“ bila je povod Nacionalnoj biblioteci Izraela da napravi izložbu istoimenog naziva koju je zatim ustupila svim zainteresovanim jevrejskim opštinama i društvima. Ova izložba, koja na pet velikih plakata daje osnovne informacije o jevrejskoj dijaspori u Evropi od samih početaka pa do danas, bila je postavljena u velikoj sali Jevrejske opštine i bila je izvanredan okvir za program koji je nakon uvodne riječi predsjednika La Benevolencije Jakoba Fincija i svečanog otvaranja, uslijedio: predavanje „Sefardska muzika u BiH“ koje je održao prof. David Kamhi, te projekcija filma „Sarajevo mi sevdad de oro“ čija je autorica Klara Pelja.

Za „Jevrejski Glas“
ELMA SOFTIĆ KAUNITZ

ROŠ HAŠANA 5778

KONFERENCIJA "MAHAR" 2017

"KUDA IDE JEVREJSKA DIJASPORA"

OD 2 – 5. NOVEMBRA, HOTEL "AVALA" BUDVA, CRNA GORA

PRELIMINARNI PROGRAM

ČETVRTAK, 2. NOVEMBAR

11:00 – 16:00h – Dolazak i prijavljivanje gostiju

18:00h – Otvaranje konferencije „Mahar“ i koktel u Kristalnoj Sali, Pozdrav putem video linka Nj.E. Reuven Rivlin, predsjednik Države Izrael

18:30h – Otvaranje izložbe: „Židovi u Splitu“, gđa Ana Lebl, predsjednica Jevrejske zajednice Split

MJESTO ODRŽAVANJA: SALA KOD ULAZA U HOTEL

PETAK, 3. NOVEMBAR

07:00 – 09:00h – Doručak

09:15h – Otvaranje izložbe: „Učešće Jevreja u razvoju dobrovoljnog vatrogastva u Zemunu“, g. Nenad Fogel, predsjednik Jevrejske zajednice Zemun.

MJESTO: FOAJE KOD KRISTALNE SALE

09:30 – 12:00 – Predavanje/panel, P&O: „Kuda ide Evropa?“ - rabin Menahem Margolin, generalni direktor programa u centralnom Rabinatu Evrope (RCE), Generalni direktor Evropske jevrejske asocijacije (EJA)

MJESTO ODRŽAVANJA: KRISTALNA SALA

12:45 – 14:45 – Ručak

15:00 – 17:00h – Predavanje/panel, P&O: „Ako Jevreji napuste Evropu...da li smo bezbjedni u Izraelu?“ - g. Eitan Ben – Eliahu, General – major u penziji

MJESTO ODRŽAVANJA: KRISTALNA SALA

18:00h – Kabbalat Shabat (paljenje svijeća) i gala večera

21:00h – Koncert izraelske pjevačice Ofri Eliaz

MJESTO ODRŽAVANJA: RESTORAN „BRUNO“

SUBOTA, 4. NOVEMBAR,

07:00 – 09:00h – Doručak

09:30 – 12:00h – Predavanje/panel, P&O: „Konferencija u Vanzeu“, gđa Neomi Izhar, Izraelska istoričarka.

MJESTO ODRŽAVANJA: KRISTALNA SALA

12:45 – 14:45 – Ručak

15:00 – 17:30h – Izložba/predavanje/panel, P&O: „Ajhman i Miki Goldman“, gospodin Avner Avraham, kustos i producent.

PREDAVANJE OBUHVATA:

1. „Operacija finale“: hapšenje Ajhmana od strane Mossada, maja 1960. Program Avnera Avrahama obuhvata kratke video snimke. 40 min
2. „Hapšenje Ajhmana“: Miki Goldman, jedan je od policijskih službenika koji je saslušavao Ajhmana. Bio je i specijalni pomoćnik tužitelja u sudskom postupku protiv Ajhmana. Predavanje sadrži i kratke video snimke. 40 min;
3. Foto izložba - Na izložbi će biti prikazani slajdovi o Holokaustu, hapšenju i suđenju Ajhmana
4. Mjesto održavanja: predavanje u Kristalnoj Sali; izložba u Sali preko puta recepcije.

17:45h – 19:00 – Predavanje/panel, P&O: „Jevreji u Crnoj Gori“ – istorijski pregled, g. Marko Popović, pisac, istoričar i publicista.

MJESTO ODRŽAVANJA: KRISTALNA SALA

19:00 – 21:00 h - Večera (Restoran „Bruno“)

21:15h – Koncert hora „Mois Hason“ iz Skoplja – Makedonija; dirigent: maestro Tomislav Šopov. Mjesto održavanja: Restoran „Bruno“.

NEDJELJA, 5. NOVEMBAR,

7:00 – 09:00h – Doručak

9:00 - 11:00h – Predavanje/panel, P&O, Tema: „Obnova groblja Beit Ha-haim, u Bitolju“. Predavači: Rachel Levy-Drummer, kordinatorica računarskog programa na Bar-Ilan Univerzitetu, i Nj.E. Dan Orijan, ambasador Države Izrael u Makedoniji.

12:00 – 14:00h – Ručak i odlazak učesnika.

Moderatori na Konferenciji su gđa Jelena Đurović, potpredsjednica Jevrejske zajednice Crne Gore i g-din Jaša Alfandari, predsjednik Jevrejske zajednice Crne Gore.

PROGRAM JE PODLOŽAN PROMJENAMA

Jeruzalem / Avantura kroz vrijeme i vijekove

GRAD KOJI ZRAČI MAGIJOM

Jeruzalem je prijestolnica Izraela i jedan je od najpoznatijih i najočaravajućih gradova na svijetu. U ovome se gradu neprimjetno isprepliće hiljadama godina slavna istorija s užurbanim životom modernog doba.

Pozivamo vas da osjetite neodoljivu auru ovoga drevnoga grada koji postoji preko 3000 godina - da otkrijete njegove bezbrojne istorijske znamenitosti i arheološka odredišta, čarobna šetališta i veličanstven pogled koji nikog ne ostavlja ravnodušnim. Ali istovremeno, u Jeruzalemu možete doživjeti i posebne moderne znamenitosti koje obećavaju uzbuđenje i užitek svim ljubiteljima kulture, umjetnosti, muzike i kulinarstva.

PROŠETAJTE KROZ 3000 GODINA HISTORIJE

Posjetiteljima koji ovdje dolaze po prvi put staro jezgro Jeruzalema je omiljeni dio grada. Zapravo to je omiljeni dio i onima koji su grad posjetili već bezbroj puta, baš kao i njegovim stanovnicima. Stari grad je okružen drevnim zidinama koje su se iznova gradile i obnavljale sve kroz bogatu istoriju Jeruzalema. Grad ima sedam kapija kroz koje svi moraju proći kako bi posjetili sveta i istorijska mjesta. Prepustite se čarima kamenom popločanih ulica i magiji koja njima diše i proputujte natrag kroz vrijeme dok se njima šetate. Teško je ostati ravnodušan i ne osjetiti poniznost ali i ushićenje dok doživljavate kako se istorija pretapa sa modernim dobom.

UPOZNAJTE MODERNI JERUZALEM KOJI ŽIVI STALNO

Čim kročite van starog grada možete pronaći sve što moderan grad može ponuditi: hotele, šetališta, restorane i trgovačke centre. Tu su i jeruzalemski muzeji, a najpoznatiji među njima je Izraelski muzej koji se smatra najvećom kulturnom institucijom u Izraelu i broji se među vodeće svjetske arheološke muzeje. U tom muzeju između ostalog možete vidjeti i Kumranske spise, koji su najstariji originalni biblijski rukopisi ikada pronađeni. Diljem Jeruzalema je raštrkano mnoštvo lokalnih vinarija i pivnica. U

njima se mogu probati raznovrsne kuhinje, sve od tradicionalne izraelske pa do savremene i takozvane fuzijske, sve naravno uz posebna i nagrađivana vina i piva koja privlače entuzijaste iz cijelog svijeta.

MAHANE YEHUDA

Posjetite *Mahane Yehuda*, živopisnu i šaroliku tržnicu na otvorenom koja je poznata po svojoj pozitivnoj atmosferi, i koja odiše ukusnim aromama delicija koje se prodaju ovdje. Sačekate li zalazak sunca, ova će se tržnica pred vašim očima pretvoriti u šareno veče sa mnoštvom kafana koje se otvaraju čim se pijaca zatvori. Tu se okupljaju muzičari koji svojom muzikom svima podižu raspoloženje, a kako mrak pada tako se na uglovima otvaraju šarmantne galerijice sa primjercima takozvane ulične umjetnosti, širi se miris posebne hrane dok ljudi nazdravljaju bujnim vinima. *Mahane Yehuda* je svakako poseban, intenzivan i izuzetan doživljaj, tako da vam predlažemo da polako šetate niz njegove ulice, da uživete u hrani, da malo plešete i da nazdravite sa prijateljima na putu ka vašoj idućoj destinaciji.

AVENIJA MAMILLA

Na prijelazu između starog i novog Jeruzalema, nasuprot prekrasnom pogledu na stare gradske zidine i samo nekoliko koraka od Kapije Jafo i Zida plača, naići ćete na *Aveniju Mamilla*. To je moderni trgovački centar na otvorenom, koji je postao izuzetno popularan i među građanima Jeruzalema i među turistima, između ostalog zahvaljujući i tome što se nalazi nedaleko od jezgre staroga grada ali i zbog toga što spaja ono najbolje od oba svijeta - bogatu istoriju,

lokalnu kulturu i iskustvo kupovine na jednoj od lokacija svjetske baštine.

OTKRIJTE MODERNI ZABAVNI KOMPLEKS U PODNOŽJU JERUZALEMSKOG STAROG GRADA

Šetajte Jeruzalemskim ulicama popločanim kamenom i potražite table koje pričaju priče drevnih građevina tog područja. Uživajte u

uličnim teatarskim predstavama, sjednite u neke od lokalnih restorana i kafića i uživajte u velikom izboru dizajnerskih trgovina lokalnih i svjetskih *brendova*.

U večernjim satima možete posjetiti jedan od mnogih posebnih barova na tom području, podignite li pogled vidjećete spektakularni stari grad koji pred vama sija. Ne postoji slično mjesto na svijetu.

POSJETITE ULICE KOJE SU SPONA IZMEĐU STAROG I NOVOG JERUZALEMA

Avenija Mamilla je takozvani savremeni zabavni kompleks koji svojim posjetiteljima nudi okus bogate, izvorne i uvijek inovativne kulture Jeruzalema.

Da biste u potpunosti iskusili ono što *Mamilla* nudi, najbolje je aveniju posjetiti kada je vrijeme toplo. Svake ljetne noći na hiljade ljudi šeta Mamillom sa svojim porodicama i oni uživaju u raznolikim kulturnim zbivanjima. Pridružite im se i vi i osjetite čari uličnog sajma umjetnosti, otvorenih izložbi, uličnog teatra, prepustite se klovnovima, akrobatama, bubnjarima i koncertima koji se tu mogu doživjeti svake noći. Tu toliko toga možete vidjeti da će polazak natrag kući biti težak zadatak.

Umjetnost, istorija, kultura, raznolikost - sve to ispunjava prijestolnicu Izraela Jeruzalem. To je grad u kojem ljudi uživaju u lijepom provodu, grad koji svima nudi priliku da osjete kontrast između njegovog drevnog, istorijskog šarma i modernog gradskog života. Dok ulazite u Jeruzalem, ne možete se oduprijeti utisku koji stvara istorija, kultura, arheologija i sudbina mnogih naroda koji su prošli kroz ovu svjetsku prijestolnicu u kojoj se preko zidina staroga grada drevno isprepliće sa modernim.

Za „*Jevrejski glas*“ pripremio:
ERNEST GRIN

BOGATSTVO JE U RAZLIČITOSTI - MANJINE U BOSNI I HERCEGOVINI

Bosanskohercegovačka stvarnost posljednjih 25 godina razvija se u uslovima etničke i vjerska homogenizacije čija je posljedica stalno i uporno bavljenje sobom, svojim narodom, svojom vjerom, svojom kulturom, svojom istorijom, svojom tradicijom... Razmišljanje o drugom i drugačijem svodi se u uske okvire stereotipa i predrasuda, a posljedica toga je sve evidentnije gubljenje interesa za te „druge“ kao ravnopravne učesnike u zajedničkoj izgradnji boljeg svijeta.

Informacije o manjinskim grupama etničkim i vjerskim, koje žive u Bosni i Hercegovini su rijetke, šturo i uglavnom vezane za, u datom trenutku, aktuelne političke probleme, a njihova prezentacija javnosti opterećena stereotipima.

S obzirom na naše političko i državno uređenje zasnovano na konstitutivnosti tri naroda, koje ne pruža osnov za razvoj građanske svijesti koja je podređena svijesti o nacionalnoj pripadnosti, „ostali“ - manjinski narodi su u potpunosti protjerani iz društvenog diskursa.

U Bosni i Hercegovini žive pripadnici 17 manjinskih grupa, te vjernici 35 registrovanih crkava i vjerskih zajednica što bi našu zemlju trebalo da čini bogatijom, raznovrsnijom, interesantnijom i ljepšom - i to u svakom pogledu.

U želji da doprinesemo podizanju svijesti, upravo o tom bogatstvu, „La Benevolencija“ je u suradnji sa Fondacijom Konrad Adenauer od 11-14. septembra 2017. u prostorijama Jevrejske opštine u Sarajevu organizovala konferenciju pod nazivom: „Bogatstvo je u različitosti - manjine u BiH“. Tokom četiri dana predstavljene su dvije manjinske etničke grupe: Romi i Albanci i dvije manjinske vjerske zajednice: protestanti i vaišnave poznatiji kod nas kao „Hare Krišna“.

Predavanje „Doprinos Roma BiH kulturi - romski jezik i književnosti kulturni

život Roma u Bosni i Hercegovini“ održala je gđa Hedina Tahirović-Sijerčić, članica odbora eksperata Vijeća Evrope za Evropsku povelju za regionalne ili manjinske jezike, spisateljica sa bogatim opusom objavljenih djela iz beletristike i

lingvistike te radova na temu rodne ravnopravnosti i autorica dva romska rječnika: Bosansko-romski i Romsko-bosanski kao i Gurbeti - English / English - Gurbeti. Tahirović-Sijerčić je govorila i o nerazumijevanju problema sa kojima se u svakodnevnom životu suočavaju bosanskohercegovački Romi, o predrasudama prema Romima, te o izostanku podrške, kako struktura vlasti i institucija kulture tako i društva u cjelini za posebnosti i vrijednosti romske kulture i naročito o potpunom izostanku sluha da se obezbijede potrebni uslovi kako bi romska djeca dobila stručnu poduku iz romskog jezika.

Alban Ukaj, glumac Sarajevskog ratnog teatra SARTR održao je predavanje „Albanci u BiH i njihov doprinos bosanskohercegovačkoj kulturnoj tradiciji“. Fokus njegovog predavanja bio je albanski jezik, ali se osvrnuo i na žalosnu činjenicu da je BH društvo generalno opterećeno predrasudama prema manjinskim narodima, da među građanima naše zajedničke domovine ne postoji ni želja ni potreba da se bolje upoznaju sa kulturnim nasljeđem, jezikom i običajima tzv. „ostalih“, da su institucije kulture nezainteresovane za promociju manjinske kulturne baštine, posebno podvukavši da ne postoji ni trunka dobre volje da se objave djela na jezicima manjina - pa čak ni onda kada je fokus literarnog djela Bosna i Hercegovina. Ukaj se kratko dotakao i problema sa kojim se susreće većina građana Bosne i Hercegovine albanskog porijekla zbog činjenice da BiH i Kosovo nemaju diplomatske odnose, što posjete porodicama i na Kosovu i u BiH čini gotovo nemogućim zbog komplikovanih i skupih procedura za dobivanje viza.

Izvanredno predavanje pod nazivom „Protestanti i reformacija u svijetu, BiH i regionu“ održao je pastor Protestantske pentekostne crkve „Biblijska protestantska crkva“ u Zenici, Dario Kapin. Publiku su posebno zanimalo osnove protestantskog vjerovanja te razlike između katoličkog i protestantskog učenja. Kapin je govorio i o odnosu različitih nivoa vlasti prema manjinskim crkvama i vjerskim zajednicama koje karakterizira neznanje,

nezainteresovanost, podozrivost i opterećenost stereotipima i predrasudama. Takođe je napomenuo kako, na žalost, nastojanja Biblijske protestantske crkve da bude prihvaćena u Međureligijsko vijeće u BiH nisu urodila plodom, te da je javnost u BiH sasvim nesvjesna pozitivnih utjecaja koje su protestanti imali na razvoj BiH društva, posebno na području kulture i obrazovanja (Miss Irby) kao i materijalnog nasljeđa kojim danas raspolaže država kao što je npr. zgrada Evangelističke crkve izgrađene 1899. po nacrtima arhitekta Karla Paržika, a koja je jedno od obaveznih mjesta obilaska turističkih tura i omiljeni argument za dokazivanje teze o multikulturalnosti Sarajeva i BiH.

Posljednjeg dana konferencije, publici se predstavilo Društva za svjesnost Krišne - ISCKON u BiH, tj. sljedbenici vaišnavizma - jednog od hinduističkih vjerovanja, sa predavanjem „Kako živjeti duhovnost na vaišnavski

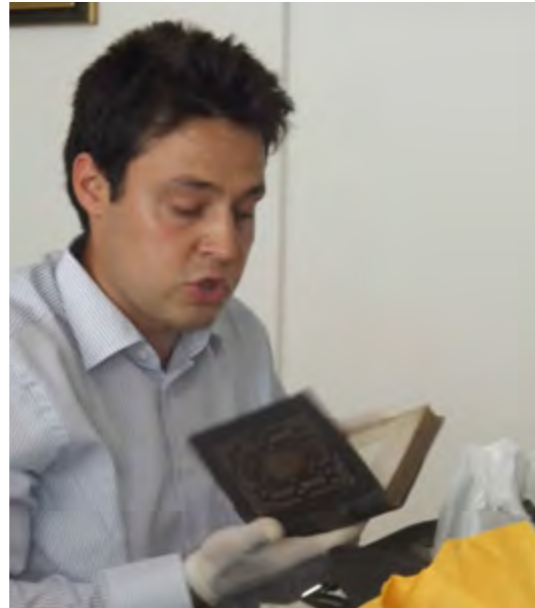
način“. Predavači su bili Darko Ostojić i Nenad Erić - Nakšatri das predsjednik ISCKON-a u BiH. Predavanje je bilo zanimljivo koncipirano tako da je publika imala priliku da čuje izlaganje o indijskoj duhovnoj muzici, obraćanje Bhakti Ananda Thirta Svami - monaha koji već dugi niz godina živi u SAD, a inače je porijeklom iz Vodica kod Šibenika (Hrvatska), dio intervju sa Leonardom Cohenom u kojem on govori o Bhagavad Giti čiji tekst predstavlja osnovu Krišnina učenja, te kratki skeč naziva „Karma“

Odziv na konferenciju je bio veći od očekivanog, ocjene učesnika vrlo afirmativne, a generalni zaključak je bio da bi slične skupove trebalo organizovati češće. Na kraju ću citirati jednog učesnika koji je rekao: „Hvala vam što ste nas se sjetili - nas čiji se glas u BiH ne čuje, nešto zbog toga što smo mi suviše tihi, ali, bogme, mnogo više zbog toga što su ovi konstitutivni gluhi.“

Za Jevrejski glas
ELMA SOFTIĆ-KAUNITZ

VRIJEDAN POKLON JEVREJSKOJ OPŠTINI SARAJEVO

Prije nekoliko mjeseci kod nas u Jevrejskoj opštini pojavio se u pratnji jednog mojeg znanca nepoznat čovjek i ustvrdio „...da posjeduje neke stvari, neke predmete kojim je mjesto kod nas u Opštini a ne na i inače divljem i neorganiziranom tržištu starina u Bosni i Hercegovini, odnosno Sarajevu, pa ukoliko smo zainteresirani on je spreman da te predmete donese kako bi nam ih poklonio.“

Iskreno, bili smo zburnjeni jer je situacija u kojoj smo se našli i o kojoj pričam zaista nesvakidašnji događaj. Da ne duljim - dogovorili smo naredni sastanak sa čovjekom koji nas je tako nenadano posjetio. On se naravno predstavio i rekao da se zove Dejan Spaić.

J.G: *Pitanje koje se nameće samo po sebi je tko je Dejan Spaić?*

D.S: Dejan Spaić je rođen u Zenici, 14.10.1985. godine. U zadnjih 8 godina, nastanjen privremeno u Sarajevu. Zaposlen je u firmi koja je distributer japanskih proizvoda za građevinsku i rudarsku mehanizaciju kao prodavač mašina i rezervnih dijelova za iste. U slobodnom vremenu sam pisac u pokušaju afirmacije, istraživač povijesti, detektiv amater, nerealiziran sportista, planinar, sakupljač ljekovitog bilja, mali poljoprivrednik, zaljubljenik u more i slobodni filozof.

J.G: *Odakle vaš interes za starine i naravno da li vas u toj širokoj oblasti posebno nešto zanima, knjige recimo, predmeti iz određenog perioda?*

D.S: Interes za starine se kod mene počeo razvijati kada sam kao mali na svojoj starini, da se tako izrazim, u mjestu Grab, na Zupcima pored Trebinja, pronašao jednu sablju iz Hercegovačkog ustanka protiv Osmanskog carstva iz 1875. godine. Dugo sam je proučavao dok nisam došao do tačnog porijekla. Sav taj proces, od pronalaska, analize, proučavanja vremenskog perioda u kome je dati predmet nastao, pa do preciznog određivanja porijekla predmeta ostao je u meni kao „modus operandi“ za buduće stvari. Do sada, u vrhu moga interesovanja je bilo proučavanje predmeta sa Balkana, Sjeverne Afrike, Bliskog istoka, Rusije i naravno Evrope, kao i generalno istraživanje

svoga vezanog za Imperijalnu Rusiju, Osmansko carstvo i Mletačku republiku. Bibliofilija mi je najinteresantnija, mada ne bježim ni od starog oružja tj. militarije, numizmatike, dokumenata, namještaja, kao i svega vezanog za nautiku i more. Moram priznati da kada je judaika u pitanju, tu sam relativno nov, odnosno da je ovo polje za mene sve donedavno bilo svojevrsna „terra incognita“, iako su me uvijek zanimale jevrejske teme, a sam sebe smatram za kulturološkog filosemita.

J.G: *Poklonili ste našoj opštini određeni broj predmeta: stare dokumente iz prošlog vijeka, nekoliko molitvenika na hebrejskom i određeni broj predmeta. Kako dolazite do tih stvari?*

D.S: Svi jači kolekcionari, ali i trgovci starina u BiH, se poznaju između sebe. I često se zna desiti da jedna te ista stvar promijeni nekoliko vlasnika u relativno kratkom vremenu. Tako se i desilo da određene stvari, u ovom slučaju značajne za vašu zajednicu i općenito jevrejski narod, završe kod mene. Prije 2 godine, došao sam u posjed najvećeg dijela izgubljene lične arhive reisa Džemaludina ef. Čauševića. Proučavajući tu arhivu naletio sam na jedan zanimljiv spisak koji me je zaintrigirao, a to je bio spisak sarajevskih Jevreja – Sefarda, iz Prvog svjetskog rata, gdje su se oni odazvali na apel za pomoć ranjenim vojnicima muslimanske vjeroispovijesti u K.u.K. (austroougarskoj) vojsci, kroz davanje priloga za “Hilali ahmer” (crveni polumjesec u Osmanskom Carstvu). Momentalno sam znao da je moja dužnost da taj spisak, toliko značajan za jevrejsku zajednicu u BiH, poklonim tamo gdje isti i pripada, odnosno da može svjedočiti o jevrejskom prisustvu u ovoj zemlji, ali i po mome subjektivnom

mišljenju, za razbijanje predrasuda o Jevrejima. Nakon toga, kao da me je nešto krenulo pratiti, neka viša sila, jer su me jevrejske stvari pratile u stopu. Vrlo brzo, došao sam u posjed jednog izrazito dekoriranog srebrenog jada iz Carske Rusije, napravljenog 1885. godine. Pa do dokumenata koji su pripadali obrtu Fišla, pa onda do ručno izrađenog nakita iz draguljarnice Rosenfeld iz Mostara, kao kruna svega, 9 knjiga na ivritu, sve štampane uglavnom krajem XIX i početkom XX vijeka i sve vezane za Jevreje u BiH, sa potpisima i pisanim komentarima prijašnjih vlasnika, koje su, samo Bog zna kako, preživjele Drugi svjetski rat. Jedna od tih knjiga me je naročito dojmila, a to je „Mahzor lejom Kipur – Molitvenik za Jom Kipur prema obredu sefardskih Jevreja“, iz 1836. godine, štampana u Beču na ručno presovanom papiru, koja skoro da je bila savremenik rabina Moše Danona. Bez mnogo dvoumljenja, odlučio sam da svu ovu svoju novostečenu kolekciju judaike poklonim, odnosno vratim, prvobitnom i pravom vlasniku, tj. Jevrejskoj zajednici BiH. Na neki način to je moj vid otpora i prkosa, prema nacističkoj ideologiji i njihovim današnjim modernim obožavaocima. Ne dam im da pobijede, ni onda, ni sada, ni bilo kada. To je, i moj pijetet prema svim žrtvama Holokausta i svim žrtvama nacističke ideologije od bivšeg SSSR-a, odnosno Rusije, preko Poljske, ostatka istočne i zapadne Evrope, pa do Balkana.

J.G: *I konačno ono što me zanima a vjerujem da će zanimati i naše čitaoce: da li ste vi sami kolekcionar ili se tek onako uzgred bavite ovom djelatnošću?*

D.S: Klasični kolekcionar nisam, odnosno onaj kolekcionar koji samo gomila stvari, narcisoidno sam uživa u njima i ima paranoju prema svijetu oko sebe, bojeći se za svoju kolekciju u strahu da je ne izgubi, ili da mu je ne ukradu. Klasično kolekcionarstvo smatram za vrstu psihološke bolesti. Sebi ostavljam samo po koji predmet, više da me podsjeti na učinjeno djelo, nego kao stvar neke kolekcije. Ono što radim, odnosno ono što pokušavam da uradim, jeste da spasim što se spasiti da od našeg kulturno-istorijskog naslijeđa. Iz ove zemlje, u zadnjih 200 godina, svi

okupatori i oni sa istoka, i oni sa zapada, samo uzimaju i odnose. Takav trend je nastavljen i tokom Drugog svjetskog rata, o čemu ste vi Jevreji najbolji svjedoci, ali i ovoga zadnjeg nesretnog bratoubilačkog rata, ali prava kataklizma je nastupila u zadnjih 20 godina, odnosno u periodu nakon rata.

Tada, u mirnodopsko vrijeme, uz krajnji nemar i neodgovornost nadležnih vlasti i institucija, doslovno kamioni i kamioni kulturnog blaga su izneseni iz ove zemlje i to je sve završilo što na crnom tržištu, što u privatnim kolekcijama po zapadnoj Evropi, SAD-u i Turskoj.

Radim po šablonu g. Hinka Lederera iz Beograda, čijim zaslugama su opremljene cijele 3 velike prostorije Muzeja Jevreja u Tel Avivu. Pronalazim stvari, ako procijenim da su značajne, iste otkupljujem i onda poklanjam institucijama u čijem su prethodnom vlasništvu bile. Tako sam pronašao originalnu idžazetnamu (diplomu za hafiza) reisa Džemaludina ef. Čauševića i hadži kurra hafiza Muhameda ef. Kurta (koji je bio amidža-štric čuvenog Muhameda Šefketa ef. Kurta) iz Mostara i te predmete sam poklonio Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu. Također pronašao sam i veliko Jevanđelje iz 1887. godine, iz vremena vladike Đorđa Nikolajevića, kao i antimis (obredno platno na kojem se vrši pravoslavna liturgija) i svijećnjak koji su pripadali crkvi Uspenja Presvete Bogorodice u Sokolovu kod Sanskog Mosta i

te predmete sam također vratio tamo gdje pripadaju. U suštini, moja prava kolekcija je duhovno zadovoljstvo što sam negativni trend pljačkanja i uništavanja našeg kulturnog blaga, makar pokušao da spriječim. U tome duhu sam i poklonio i vratio stvari vezane za vaš narod i vašu zajednicu u BiH.

GOSPODIN SPAIĆ JE U NAŠEM RAZGOVORU NAVEO TEK DIO PREDMETA KOJE JE POKLONIO OPŠTINI A KAKO BI DRAGI NAŠI ČITAOCI STEKLI POTPUN UVID U OVAJ ZAISTA NESVAKIDAŠNJI ČIN NAŠEG SUGRAĐANINA OBJAVLJUJEMO I CJELOKUPAN SPISAK PREDMETA, DOKUMENATA I KNJIGA KOJE SU OD PRIJE NEKOLIKO DANA U NAŠEM VLASNIŠTVU.

OVDJE IDE KOMPLETAN SPISAK PREDMETA!!!

1. Dva spiska priloga sarajevskih Jevreja Sefarda, za „Hilali Ahmer“ (organizacija Crvenog polumjeseca u Osmanskom Carstvu, op. a. Dejan Spaić) iz Prvog svjetskog rata, iz arhive reisa Džemaludina ef. Čauševića (koja je bila izgubljena, pa pronađena, i otkupljena iz različitih izvora od strane Dejana V. Spaića, tokom 2016. godine, trenutno u procesu pohranjivanja u Gazi Husrev begovoj biblioteci u Sarajevu). Jedan spisak je napisan uz pomoć mašine za kucanje na jednoj stranici, a drugi je ručno pisan na 4 stranice.

2. Srebreni jad, Carska Rusija 1885. godina. Otkupljen u maju 2017. godine od strane Dejana Spaića, od Derviša Travnjaka, iz Mostara.

3. „Naušnice“ iz zanatskog obrta Rosenfeld, Mostar, sa originalnom kutijicom. Kraj XIX vijeka. Otkupljen u maju 2017. godine od strane Dejana Spaića, od Derviša Travnjaka, iz Mostara.

4. Molitvenik Izraelitaca za cijelu godinu (njem. Die Gebete der Israeliten vollständig für alle Tage des Jahres). Izdavač Moses Hirschler. Beč 1890. godina. Tvrdi povež u koži. Paralelno je štampana na ivritu, i njemačkom jeziku. Ima na sebi pečat SKPD Prosveta iz Sarajeva, od prije Drugog svjetskog rata. Knjiga je vjerovatno bila u prvobitnom vlasništvu Jevreja, kasnije došla u vlasništvo SKPD Prosveta. Otkupljena od strane Dejana Spaića, od Zijada Baščauševića u decembru 2015. godine, u Sarajevu.

22 /Jevrejski glas/

5. Deset (10) tovarnih listova iz vremena Kraljevine Jugoslavije, sa pečatom M. Fišla, 1931. godina. Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz B. Gradiške.

6. Šefardski molitvenik za radne dane i Šabat, Slezinger izdanje, Beč (prevod sa ivrita, g. Igor Kožemjakin). Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz Mostara.

7. Kutijica za nakit, posrebrana sa motivom Davidove zvijezde. Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz Mostara.

iz Mostara.

8. Knjiga: „ Keilat Jaakov - Molitvenik “ (prevod sa ivrita, g. Igor Kožemjakin). Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz Mostara.

9. Knjiga: „Mahzor lejom Kipur - Molitvenik za Jom Kipur prema obredu sefardskih Jevreja “ (prevod sa ivrita, g. Igor Kožemjakin). Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz Mostara.

10. Knjiga: „ Ose fele vesipurej niflaot – Čudotvorac i priče o čudima – autor Haham Josef Šabetaj Farhi “ (prevod sa ivrita, g. Igor Kožemjakin). Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz Mostara

11. Knjiga: „ Mahzor (molitvenik za neki od praznika) “ (prevod sa ivrita, g. Igor Kožemjakin). Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz Mostara.

12. Knjiga: „Pele Joec, autor Haham Eliezer (Ben Šem Tov) Papo, drugi tom “ (prevod sa ivrita, g. Igor Kožemjakin). Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz Mostara.

13. Knjiga: „ Il libro di los Salmos trazladado en la lingua espanjola (Psalmi na Ladinu) “ (prevod sa ivrita, g. Boris Kožemjakin). Otkupljeno u junu 2017. godine, uz posredovanje Derviša Travnjaka iz Mostara, originalni prodavač je iz Mostara.

14. Knjiga: „Četvrta knjiga Mojsijeva – Bamidbar (Brojevi), naslov na njemačkom jeziku (prevod sa ivrita, g. Igor Kožemjakin). Otkupljeno u junu 2017. godine, od strane Dejana Spaića, od Nedžada Čukojevića iz Sarajeva.

Sarajevo, 24. jula 2017.

Naravno, naša se mala zajednica zahvalila gospodinu Spajiću na njegovoj iznimnog gesti i tom prilikom mu dodijelila specijalnu zahvalnicu.

PAVLE KAUNITZ

Katalog, izložba i dokumentarni film O JEVREJIMA BIJELJINE...

Piše: **Aron Albahari**

Da se o Jevrejima ipak čuje i piše, čak i tamo gdje ih još od stradanja u Drugom svjetskom ratu nažalost više i nema, lijepo je čuti i saznati, evo iz tri primjera iz bosanske Semberije i njenog centra - grada Bijeljine.

A sve, ponajviše zahvaljujući dobrim i dobronamjernim ljudima, kako onima iz određene profesionalne branše, tako i onih koje slobodno možemo nazvati relativnim «amaterima», kao na primjer razrednu profesoricu i učenike jedne srednje škole.

Prvi put o određenom istorijskom nasljeđu Jevreja u Bijeljini, moglo se čuti i vidjeti na Redovnoj godišnjoj izložbi za dan Gradske slave Sv. Pantelejmona, organizovanoj, ne tako davne 1998. godine, pod naslovom “**Iz istorije jevrejskih građevina u Bijeljini**”. Iz pera tadašnjeg direktora Muzeja Semberije u Bijeljini, mr Mirka Babića, u uvodnom tekstu pratećeg kataloga ove izložbe moglo se pročitati i slijedeće: “Istorija Jevreja u Bijeljini vremenski je ograničena na samo jedan vijek postojanja - od sredine 19. do sredine 20. vijeka. Jevreji su se naselili u Bijeljini iza Omerpašinih reformi 1851. godine. Bijeljina je tada bila najveći grad na području cijelog Sandžaka i jedini grad u kome su tada živjeli

Jevreji. Jevreji su narednih 100 godina bili vrlo značajni u razvoju trgovine i društvenog života i zauzimaju vidno mjesto u prošlosti grada Bijeljine iako nikada nisu predstavljali više od 1-3% ukupnog stanovništva u gradu”. Za postavku same izložbe, izbor slika, kao i pripremu pratećih tekstova zaslužni

su bili i uposlenici pomenutog muzeja, Tanja Lazić i Zoran Midanović. Prateći katalog izložbe sa zanimljivim tekstovima i slikama iz fonda muzeja, bio je odštampan na 12 strana.

Drugi put, i ponovo Muzej Semberije u Bijeljini, prošle 2016. godine u septembru mjesecu, u okviru manifestacije Dani evropske baštine, postavlja i predstavlja izložbu o Jevrejima Bijeljine i Semberije pod nazivom «**Fragmenti iz prošlosti**», autorke Tanje Lazić, muzejske savjetnice. I ponovo jedno zanimljivo i bogato svjedočenje o istoriji Jevreja. Za ovu izložbu autorka koristi rijetku, ali ipak sačuvanu postojeću arhivsku građu iz fonda ovog muzeja, koju čine slike i dokumenta. O ovoj izložbi može se pročitati na linku: <http://www.srna.rs/novosti/435780/izlozba-o-jevrejima-fragmenti-iz-proslosti.htm>.

A u maju mjesecu 2017. godine učenici gimnazije «Filip Višnjić» iz Bijeljine, predvođeni svojom razrednom profesoricom Karmelom Rakić, prave dokumentarni film od skoro jednog sata, pod naslovom «**Život bijeljinskih Jevreja**». Kada se pogleda ovaj film, poslušajući prateći tekst i vide odabrane slike, rijetke ali do kojih su autori ovoga filma ipak uspjeli doći, teško je povjerovati da

/Jevrejski glas/ 23

je to djelo učenika srednje škole i njihove profesorice srpskog jezika i književnosti, Karmele Rakić. Ali ipak jeste!!!

Profesorica Rakić bila je polaznik seminara za nastavnike i prosvjetne radnike o Holokaustu, koji se već deset godina organizuje u Međunarodnoj školi «Jad Vašem» u Izraelu, u Jerusalemu. Podstaknuta iskustvima i saznanjima stečenim na ovom seminaru, u aprilu ove godine učestvovala je sa vježbom pod nazivom «Čas srpskog jezika o Holokaustu», na Seminaru o Holokaustu održanom u JU SŠC «Milutin Milanković» u Milićima (Republika Srpska). A krunu njenog angažovanja na temu istorije Jevreja čini ovaj dokumentarni film koji je osmislila, napisala tekst i realizovala ga sa svojim učenicima iz gimnazije «Filip Višnjić» u Bijeljini. Najveći dio filmske građe koristila je iz fonda bijeljinskog muzeja «Semberija», ali dio građe za ovu izložbu ustupa joj i naša Jasna Čirić, predsjednica Jevrejske opštine Niš, neumorni istraživač istorije Jevreja Podrinja.

Sa ovim zanimljivim sobjenim materijalom kojeg čine porodične slike, stare slike jevrejskih kuća i radnji - i njihov današnji izgled, zatim poznatih jevrejskih ličnosti i porodica iz ovog grada i kraja, prikazom groblja, sinagoge, društava i škole, i sve to popraćeno biranim tekstom i muzikom, proizašao je jedan dirljiv, vrijedan, tekstom i slikom bogat, a za jevrejsku ostavštinu važan filmski trag o životu Jevreja u ovom semberskom gradu. Iz filma saznajemo informacije o prvom ljekaru u Bijeljini, Jakobu Kohutu, o priznatom pa i svjetski poznatom slikaru Haimu Pintu, rođenom Bijeljincu, ali i o životnim pričama i sudbinama seferdskih porodica Altarac, Alkalaj, Danon, Salom, Papo, Baruh, kao i aškenaskih Gabor Grünfeld, Arpad Weill, Wilhelm Schwitzer, porodici Kaff, porodici Malz i drugima. Ovaj jednodimenzionalni film može se pogledati na linku: <https://www.youtube.com/watch?v=85p7U-66rO8>, a njegov puni pisani tekst na sajtu *El mundo Sefarad*:

<http://elmondosefarad.wikidot.com/zivot-bijeljinskih-jevreja>.

Okolnost da ove tri manifestacije kroz njihovo istraživanje i predstavljanje istorije Jevreja Bijeljine, nisu i nemaju neki "komercijalni" motiv i svrhu, već da su rezultat

jednog interesovanja sugrađana, kulturnih djelatnika i mladih ljudi iz Bijeljine, koji nisu Jevreji, a koji su iskazali htijenje i želju da svojim angažovanjem sačuvaju jednu priču, jednu uspomenu, jedan segment istorije i života "nekih ljudi" iz njihovog grada - Jevreja Bijeljine, vrijedna je da im se bar kaže "na svaku Vam čast, pohvalu i HVALA"!!!

Posebno vjerujem da će članici Jevrejske opštine Sarajevo, Jordani Džafić, porodičnog prezimena Waizer (Vajzer), inače rođenoj Bijeljinki, biti drago zbog ovog filma. Tim više kada znamo da je ona jedna od rijetkih Jevreja Bijeljine koja je preživjela Drugi svjetski rat, pod okolnostima da ju je kao trogodišnju djevojčicu krila i spasila, gle koje li životne sudbine, bijeljinska Jevrejka mađarskog porijekla Jolanda Laudor - koja se pred sami rat udala i promijenila ime u Jovanka Sredić.

STOLAC Muzej pod vedrim nebom

Grob sarajevskog rabina Moshe Danona, cijenjenog člana židovske zajednice, nije samo nacionalni spomenik BiH, već zauzima i značajno mjesto u duhovnoj i materijalnoj kulturi židovskog naroda. Grob se nalazi na putu Mostar – Stolac u mjestu Krajšina na ulazu u Stolac. Rabin Mosha Danon pošao je 1830. pješice na put u Palestinu kako bi ispunio zavjet, ali ga je smrt na tom putu zatekla kod Stoca. Pokopan je na mjestu na kojem je umro, a kameni spomenik nad njegovim grobom simbolizira ploče na kojima je bilo zapisano deset Božjih zapovijedi. Putu Moshe Danona u Svetu Zemlju prethodili su legendarni događaji iz 1819. godine kada je travnički Židov Moshe Haviljo prešao na islam i počeo poticati muslimane protiv svojih dojučerašnjih sunarodnjaka. Nakon što je pronađen mrtav, optuženi su i zatvoreni su svi ugledniji članovi

židovske zajednice u Sarajevu. Kada se gradom pronio glas da će zatvorenici biti ubijeni, naoružane Sarajlije – muslimani opkolili su palaču Ruždipaše i oslobodili zarobljene Židove. Rabin Danon se zavjetovao da će, ako se izbavi iz zatvora, otići u Palestinu, a ako na putu umre da ga sahrane na tom mjestu. Danas se u Krajšini nalazi židovsko groblje sa samo tri spomenika, koji se nalaze u lijepo uređenom i ograđenom prostoru. Na samom ulazu postavljena je tabla sa natpisom:

GROB PRAVEDNIKA RAV. MOŠE DANONA HODOČASNO MJESTO JEVIJEVA BOSNE I HERCEGOVINE

U samom prostoru groblja, prilaz spomeniku rabina Moshe Danona urađen je u obliku Menore, a na spomeniku uklesan je na hebrejskom jeziku, slijedeći tekst, čiji

je originalni prijevod:

OVAJ KAMEN KOJI JE OVDE PODIGNUT NEKA BUDE KAO ZNAK I SPOMENIK UKOPA JEDNE SVETE OSOBE ČIJA SU DJELA ČUDESNA O NJEMU SE MOŽE KAZATI DA JE BIO POBOŽAN I SVET RABIN MOŠE DANON BIO JE NAŠ UČITELJ I RABIN NJEGOVA DOBRA DJELA NEKA NAM POMOGNU. AMEN. ODIJELIO SE OD OVOGA SVIJETA DANA 20.SIVANA 5590 /1830g/

Na drugom spomeniku koji se nalazi u ovom prostoru piše: ALBERT SILBERSTEIN GESTORBEN IN MAI 1889

Dok se na trećem spomeniku ne razaznaje natpis, jer je sam spomenik dosta oštećen. U okviru samog prostora ovog židovskog groblja i hodočasnog mjesta, na pristojnoj udaljenosti od grobova, nalazi se i HAVRA, kuća za molitvu, prostor žaljenja, prostor gdje hodočasnici oplakuju smrt rabina Moshe Danona. U sobi se nalaze klupe za sjedenje i mala niša, havra je obnovljena 2004 godine. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglasila je 2003. god. grob Moshe Danona sa okolnim prostorom i havrom na Krajšini nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.

Preuzeto: [HTTP://STOLAC-MUZEJ-POD-VEDRIM-NEBOM.WEBBLY.COM/GROB-MOSHE-DANONA.HTML](http://STOLAC-MUZEJ-POD-VEDRIM-NEBOM.WEBBLY.COM/GROB-MOSHE-DANONA.HTML)
Tekstovi preuzeti iz drugih medija nisu lektorisani

Fredrag Finci:

HERAKLITOV DEMON

Sokrat je prvi rekao: “Što sam dokučio, izvrsno je, mislim i ono što nisam; no zato bi bio potreban neki delfski ronilac”. Sokrat je time rekao da je i umnom više mudrosti u onome što ne razumije nego u onome što razumije. Rekao je da je veliko ono što razumijemo u Heraklita, a ono što ne možemo dokučiti možda još i bolje. Ono tamno u Heraklitovim zapisima ne prestaje da fascinira zbog onoga što znamo ili bar slutimo da je u Heraklita istinito. U svakom od njegovih *Fragmenata*).

FRAGMENT 119: *ETHOS ANTHROPO DAIMON*: ČOVJEKOV KARAKTER JE NJEGOVA SUDBINA (DEMON).

O piscu onoga što nazivamo Heraklitovim fragmentima i čovjeku koji je udario temelj metafizike gotovo ništa ne znamo, čak ni da li je htio biti pisac i da li je htio da njegova riječ bude u pismenom obliku sačuvana ili je samo htio da bude kazivana, a u pismenom obliku zaviještana hramu, dakle bogovima a ne ljudima (“Govora ovog, stvarnog, smisao ljudi nikad ne razumiju...”). Mnogo kasnije ni o M. Blanchotu nećemo znati mnogo. O starim učiteljima mišljenja, kao ni o prorocima, nije mnogo zabilježeno: priče o njihovim životopisima su rezultat traganja po fragmentima i naznakama, rekonstruiranje mogućeg, gonetanje metafora i simbola, gradnja na osnovi hipoteza imaginacije. Anonimnost autoru omogućava da pisanje ostane njegova intima. Čak i kada djelo objavi, kada njegovo pisanje postane javni čin. Pisac se skriva u pismu. Skriva se i kada sliku o sebi ističe i uljepšava, i kada sam sebe kudi, a pogotovo kada kazuje o nečemu što smatra važnijim od sebe sama. Nedostatak znanja o autorovoj biografiji čini pismo u potpunosti pismom, jer ga ne možemo tumačiti nikako drukčije no iz onoga što samo jest. Kažu da je Heraklit bio iz ugledne obitelji, ali u državne poslove, na koje je imao nasljedno pravo, nije htio. Nazivali su ga Mračnim. U toj riječi je nešto opasno i zlokožno. U toj riječi je opisana Heraklitova umnost. Njegova ga je umnost odijelila od ljudi: osobnost voli da se skriva. Takav bijaše Heraklitov karakter.

Karakter, osobnost, čud: ethos. *Daimon*: bog, božanstvo; sreća, dobra ili loša. *Daimon* u starogrčkom znači i individualni bog ili boginja, znači također

božanska moć, sudbinu, a personificira i dobrog ili lošeg duha. U kasnijim značenjima daimon je otišla duša, ali i duh, napokon dobri duh u čiju čast se ispija zdravica poslije večere... Neki ukazuju i na mogućnost da se daimon razumije kao posjetitelj i čuvar više duhovnosti. R. Waterfield u knjizi *Prvi filozofi* (2000.) riječ prevodi kao «guardian spirit». B. Despot cijeli 119. Heraklitov fragment prevodi: “Bitištvo (bivalište; bitidba) čovjeku boštvo”, a M. Heidegger veli da u suvremenom prijevodu “Čud je čovjeku sudbina” izostaje razumijevanje duha grčkog, pa fragment prevodi, ili bolje interpretira kao: “Čovjek stanuje, ukoliko je čovjek u blizini Boga”, i potom: “(Običan) boravak je čovjeku ono otvoreno pribivanje Boga (neobičnog)” (M. Heidegger, *O humanizmu*, str. 47-49.). U tome se na jedan neesencijalistički način utemeljuje etičko, ali se u takvom nastojanju zasnivanje ethosa dovodi u vezu s Bogom (boštvo), u kome traži svoje zasnivanje. Ljudski udes je čovjekovo jest. Ljudski udes ovisi o samom čovjeku, koji mora izvršiti svoju jednu i jedinu sudbinu. Čovjek je ono što je njegov ethos, koji mu odredi njegovo bivstvo.

(MAŠTARIJA: JE LI EINSTEINOV POSLJEDNJI ZNANSTVENI POKUŠAJ, POKUŠAJ DA IZGRADI “TEORIJU VELIKOG UJEDINJENJA” BIO POKUŠAJ DA PRODRE U TAJNU LOGOSA, U UNUTARNJU LOGIKU DOGAĐAJA, DA DOSKOČI SUDBINI, DA DOKAŽE POSTOJANJE SAMO JEDNE, NUŽNE MOGUĆNOSTI, KOJU BISMO MOGLI PREDVIDJETI, IZRAČUNATI MATEMATSKIM PUTEM I TIME POTVRDITI NJENU NEUMITNOST? ZALUDAN BI BIO TAKAV RAČUN, AKO JE SVE U JEDNOM PRABIVSTVU ILI BOŠTVU, KOJE NE RAZABIREMO, ALI NJEGOVO IZVRŠAVAMO JER MU ODOLJETI NI IZMAĆI NE MOŽEMO).

Demon pripada sudbini. Sudbini bića. Demon vlada bićem, a biće njime. Biće i njegov demon su u stalnom odnošenju: u sukobu, suradnji, izmirenju... Biće i njegov demon u jedinstvu i rascjepu čine svaki životni put i opisuju što jedan život jest. Heraklitova riječ me nagovara da

kažem: čovjek sazna što je njegov karakter, njegov ethos kada otkrije svoju sudbinu, kada upozna i spozna svog demona. Čovjekova je sudbina ono što jest, sam je sebi svoj dobri i loši demon. Koliko god izbjegava svog demona, demon ga nađe, nađe ga jer mu je sudbina. A sve što pripada prirodi bića u sebi ima magnetičnost sudbinskog. Sudbinskog, koje svako biće u svijetu u kome sve teče, u kome se sve mijenja, uvijek nanovo započinje, uobličava i dovršava, sudbinskog koje biće svojevolumno izvršava u svom činiti i biti.

(SLIKA RIJEKE I VODE. “SVE TEČE...”. NIČEG STALNOG NEMA: SVE JE U NASTAJANJU, SVE JE U TOKU I NIŠTA SE ZADRŽATI NE MOŽE. SVE TAKO JEST DA NASTAJE, NESTAJE I PONOVO NASTAJE. RIJEKA JE “BEZ POVRATKA”, VAL SE RAZBIJE O OBALU I NANOVO DOLAZI S HORIZONTA. RIJEKA JE SLIKA PROLAZNOG, IZVIRANJA ŽIVOTNOG TOKA I NJEGOVOG NASTAJUĆEG NESTAJANJA, MORE – SLIKA BESKONAČNOG, VJEČNOG VRAĆANJA ISTOG.)

Spokojan je onaj koga je njegov put našao. Takav niti za nečim kaska, niti ga što goni: takav umije živjeti u skladu sa svojim demonom. Onaj koji dovoljno dugo

ili mudro poživi, koji svoje bure preživi dođe do izmirenja sa sobom i svojom sudbinom, jer shvati vlastitu granicu i unutarnju mjeru stvari, shvati da je na kraju sve u harmoniji i jedinstvu, shvati na kraju da i ono što se naziva pojedinačnom dušom zajedničkoj pripada. Znati što jesi, znati sebe ne znači spoznati (samo) svoju osobnost, nego dokučiti zajedničko, skupno, shvatiti ono što se dijeli sa svima, razabrati osobni logos koji je u odnošenju spram univerzalnog. Sve nastaje i nestaje po mjeri logosa, u vatri, vječno živog, “koja se s mjerom

pali i s mjerom gasi” (§ 30). Heraklit se povukao iz javnog života, svoje u sebi našao. I zabilježio da je “opstanak duše govor koji sam sebe uvećava”, zabilježio stotinjak tajnovitih fragmenata u kojima je ono istinito, ali čije potpuno značenje s njim ostade. Mi ga na mnoge načine samo “pokušavamo prevesti” (B. Despot), jer njihovu složenost nije moguće ni obnoviti ni obuhvatiti. Fragment je od početka pokazao da sve ne može u riječi i da je u riječi sadržano i ono nerečeno. Heraklitovi fragmenti su pozvali na riječ mnogog pjesnika i filozofa. U Heraklitovom mišljenju vatre i kazivanja o rijeci u koju se ne može dva puta zagaziti mišljena je ljudska konačnost i vječnost logosa. U njima je i demon svakog čovjeka. U njima je sve što čovjek i njegov demon jest. U njima je sve što bivstvo jest. U onom jest stalno izmjenjivog bivanja razabiremo sve što jest i ono što nikada do kraja odgonetnut nećemo, jer tako dubok logos ima...

(NA NAČIN HERAKLITOV: LOGOS JE BIVSTVA U IZMJENJIVOM BIVANJU; NI OVO, NI ONO, NEGO VJEČNO ISTO, A UVIJEK DRUGO).

Želje su na balonima

Svake godine se jednako radujem odlasku u Sarvaš te je tako bilo i ovoga ljeta. Kada neko spomene Sarvaš ja odmah pomislim na divno druženje kako sa starim tako i sa novim prijateljima. I ove godine u kampu se okupio veliki broj učesnika iz svih krajeva i bilo nas je različitih generacija. Mi iz BiH smo u Sarvaš doputovali u jednom autobusu sa drugarima iz Beograda, Novog Sada, Crne Gore i Osijeka. U kampu su nam se pridružili naši drugovi iz Zrenjanina i Makedonije. Dočekali smo Šabat zajedno sa cijelim kampom, ispisali smo balone željama i pustili ih u beskrajno plavo nebo. Svih 12 dana smo se družili uz ples i sport, kupali u bazenu, vozili bicikl i kanu, penjali se na vještačku stijenu i naučili nešto novo iz judaizma. Meni se posebno sviđjela predstava - pantomima izraelske ekipe u pozorištu na vodi. Sigurna sam da ću je pamtiti dosta dugo.

Za sve nas.....za Jugo grupu su se brinule Hana i Rebeka uz veliku

pomoć i budno oko naših madriha: Simona, Lara, Dimitrije, Isidora, Bogdana i Romana.

Ovom prilikom želim da se zahvalim svim našim madrihimima, i Organizacionom timu koji su se potrudili i dali sve od sebe da se i ove godine dobro provedemo i da sve prođe bez većih problema.

Veliko hvala JOINT-u i g. Sabagu na razumijevanju i pruženoj finansijskoj pomoći čime su pomogli našim roditeljima koji su većim dijelom finansirali naš odlazak i boravak u kampu.

Na rastanku jedni drugima smo poželjeli.....i dogodine u Sarvaš.

Za „Jevrejski glas“
Lana, JO DOBOJ

Knjiga "Rukopisi" Laure Papo Bohorete (treći tom), predstavljena je večeras u sarajevskoj Vijećnici u organizaciji Ambasade Kraljevine Španije u Bosni i Hercegovini i u saradnji sa Historijskim arhivom Grada Sarajeva i Filozofskim fakultetom Univerziteta u Sarajevu.

U ovaj treći tom rukopisnih materijala Laure Papo Bohorete, koji su od 1961. godine pohranjeni u Historijskom arhivu Sarajeva, uvršteni su eseji, poeme, kratki komadi i tekstovi o običajima te rukopisne romanse koje je ova vrsna sarajevska i sefardska kulturna djelatnica i spisateljica kreirala i prikupila.

Treće posebno izdanje iz fundusa Historijskog arhiva Sarajevo promovirao je ambasador Kraljevine Španije u BiH Juan Bosco Giménez Soriano, izražavajući zadovoljstvo što je ovim činom zaokružen projekat čija je realizacija počela prije tri godine, a povodom 450. godišnjice dolaska sefardskih Jevreja na Balkan.

Po njegovim riječima, trećim tomom je upotpunjeno objavljivanje cjelokupnog

“Rukopisi” Laure Papo Bohorete predstavljeni u sarajevskoj Vijećnici

opusa sačuvanog u sarajevskom Historijskom arhivu, te ispunjen cilj projekta koji podrazumijeva očuvanje naslijeđa Laure Papo Bohorete.

“Današnjim objavljivanjem i posljednjeg, trećeg toma, cjelokupni kreativni svijet Bohorete stavljen je na raspolaganje široj javnosti, a posebno naučno-istraživačkoj zajednici - kazao je španski ambasador, potcrtavajući da se radi o djelu koje svjedoči o bogatom kulturnom, običajnom i jezičkom naslijeđu sefardskih Jevreja u BiH, te da Laura Papo i sarajevska Vijećnica, u kojoj je promocija upriličena, predstavljaju savršen spoj i simbol Sarajeva i njegovog multikulturnog karaktera.

O izdavačkom projektu i stvaralaštvu Laure Papo govorili

su i direktor Historijskog arhiva Sarajevo mr. sci. Fuad Ocranović, prof. David Kamhi i univerzitetska profesorica iz Beograda Krinka Vidaković-Petrov.

Kako je rečeno, promoviranjem trećeg toma kompletirana je zbirka koja će njegovim izdavanjem prestati biti puka arhivska građa i ekskluzivni predmet zanimanja rijetkih istraživača, znalaca judeošpanskog (sefardskog) jezika te postati dio javnog kulturnog dobra.

Tek činom objavljivanja oni (objavljena tri toma rukopisa) se punopravno upisuju u tradiciju ne samo sefardske, ne samo bosanskohercegovačke, nego i znatno šire književne i općenito kulturne tradicije ovih prostora, rečeno je.

Laura Papo Bohoreta (1891-1942), rođena u Sarajevu, istaknuta je kulturna djelatnica, sefardska spisateljica i prosvjetiteljica, te istinska čuvarica sefardske kulture i jezika. Ugled i popularnost je stekla i pozorišnim komadima (dramskim djelima) koje je pisala na ladinu - jeziku sefardskih Jevreja koji su prije gotovo pet stoljeća iz Španije došli u Sarajevo. Svojim spisateljskim radom Laura Papo je sačuvala od zaborava one kulturne tekovine španskih doseljenika koje su s njima živjele, umirale i nestajale.

Preuzeto: KLIX-FENA

Pagine Ebraiche agosto 2017

In Bosnia c'è un futuro

Publicato in Attualità il 23/08/2017 - 1 אגוסט 5777

Nel 2015, in occasione dei vent'anni dal genocidio di Srebrenica in Bosnia-Erzegovina, lo storico David Bidussa scriveva sul Portale dell'ebraismo italiano: "Dopo tanto tempo, tutto il mondo è a Sarajevo. Mi piacerebbe che ci fosse ancora tra un mese. Mi piacerebbe che qualcuno, avendo il ruolo e la forza morale per farlo, convocasse un qualche cosa sabato 11 luglio, a venti anni dalla corsa folle e disperata dei musulmani di Srebrenica in fuga verso la salvezza per molti di loro finita con la violazione del loro corpo, lo stupro, la morte. Lo scrivo ora, perché poi non si dica che non c'era il tempo". Una terra, quella della Bosnia-Erzegovina, ferita e divisa da profondo odio etnico in cui si è consumato, dopo la Shoah,

il peggior genocidio europeo. Un paese a maggioranza musulmana in un'Europa sempre più diffidente verso l'Islam e in cui l'integralismo islamista è una minaccia costante.

Qui, nella capitale Sarajevo, la sinagoga, caso oramai raro nel Vecchio Continente, non ha veicoli della polizia o dell'esercito davanti; non ha telecamere di sicurezza; il cancello dell'antica sinagoga ashkenazita è aperto e nessuno chiede le generalità a chi entra. "Pensiamo di essere al sicuro con le porte aperte qui" racconta Jakob Finci (nell'immagine) alla giornalista Kate Bartlett, autrice di un lungo reportage proprio sulla comunità ebraica della Bosnia-Erzegovina (di cui Finci è presidente). Duemila persone che guardano con una certa fiducia al proprio futuro, immersi in una situazione che,

paradossalmente vive meno tensioni di altre, almeno nei confronti degli ebrei. "Questa è una delle poche nazioni libere dall'antisemitismo" dichiara Finci, ex ambasciatore della Bosnia in Svizzera. "Sarajevo, in particolare". Un tempo conosciuta come la Gerusalemme dei Balcani, proprio per la convivenza di diverse anime: musulmani bosniaci, serbi ortodossi e i cattolici croati. Oltre, ovviamente, agli ebrei, che fino alla Seconda Guerra mondiale erano arrivati a contare in tutto il paese una Comunità di 12mila persone e della Capitale hanno fatto per secoli parte integrante.

Una città, come ricorda Bartlett, cosmopolita e crocevia tra Oriente e Occidente, governata prima dagli Ottomani poi sottomessa all'impero austro-ungarico. "Dopo 450 anni - afferma Finci - siamo ancora ben inseriti nella società bosniaca". Un mondo in cui, sostiene l'ex ambasciatore, l'Islam radicale non ha attecchito, anzi è proprio "un intruso". Per una terra dilaniata e violentata dal conflitto dopo la dissoluzione della Jugoslavia nei primi anni Novanta, avere gli anticorpi all'integralismo islamico non è una cosa scontata. Così come non è scontata un'altra particolarità questa volta legata solamente al mondo ebraico: in un'Europa fa sempre meno figli, nel 2015 la piccola Comunità bosniaca ha festeggiato dodici nuove nascite. Una bella differenza rispetto "alle 10 nascite negli ultimi 20 anni" afferma la segretaria generale della Comunità Elma Softic-Kaunitz al Forward. "Non c'è dubbio che qui in città ci sarà un giorno un asilo ebraico".

Pagine Ebraiche agosto 2017

In Bosnia gli ebrei hanno un futuro

Nel 2015, in occasione dei vent'anni dal genocidio di Srebrenica in Bosnia-Erzegovina, lo storico David Bidussa scriveva sul Portale dell'ebraismo italiano: "Dopo tanto tempo, tutto il mondo è a Sarajevo. Mi piacerebbe che ci fosse ancora tra un mese. Mi piacerebbe che qualcuno, avendo il ruolo e la forza morale per farlo, convocasse un qualche cosa sabato 11 luglio, a venti anni dalla corsa folle e disperata dei musulmani di Srebrenica in fuga verso la salvezza per molti di loro finita con la violazione del loro corpo, lo stupro, la morte. Lo scrivo ora, perché poi non si dica che non c'era il tempo". Una terra, quella della Bosnia-Erzegovina, ferita e divisa da profondo odio etnico in cui si è consumato, dopo la Shoah, il peggior genocidio europeo. Un paese a maggioranza musulmana in un'Europa sempre più diffidente verso l'Islam e in cui l'integralismo islamista è una minaccia costante. Qui, nella capitale Sarajevo, la sinagoga, caso oramai raro nel Vecchio

Continente, non ha veicoli della polizia o dell'esercito davanti; non ha telecamere di sicurezza; il cancello dell'antica sinagoga ashkenazita è aperto e nessuno chiede le generalità a chi entra. "Pensiamo di essere al sicuro con le porte aperte qui", racconta Jakob Finci alla giornalista Kate Bartlett, autrice di un lungo reportage proprio sulla comunità ebraica della Bosnia-Erzegovina di cui Finci è presidente. Duemila persone che guardano con una certa fiducia al proprio futuro, immersi in una situazione che, paradossalmente vive meno tensioni di al-

tre, almeno nei confronti degli ebrei. "Questa è una delle poche nazioni libere dall'antisemitismo", dichiara Finci, ex ambasciatore della Bosnia in Svizzera. "Sarajevo, in particolare". Un tempo conosciuta come la Gerusalemme dei Balcani, proprio per la convivenza di diverse anime: musulmani bosniaci, serbi ortodossi e i cattolici croati. Oltre, ovviamente, agli ebrei, che fino alla seconda guerra mondiale erano arrivati a contare in tutto il paese una Comunità di 12mila persone e della Capitale hanno fatto per secoli parte integrante. Una

città, come ricorda Bartlett, cosmopolita e crocevia tra Oriente e Occidente, governata prima dagli Ottomani poi sottomessa all'impero austro-ungarico. "Dopo 450 anni - afferma Finci - siamo ancora ben inseriti nella società bosniaca". Un mondo in cui, sostiene l'ex ambasciatore, l'Islam radicale non ha attecchito, anzi è proprio "un intruso". Per una terra dilaniata e violentata dal conflitto dopo la dissoluzione della Jugoslavia nei primi anni Novanta, avere gli anticorpi all'integralismo islamico non è una cosa scontata. Così come non è scontata un'altra particolarità questa volta legata solamente al mondo ebraico: in un'Europa fa sempre meno figli, nel 2015 la piccola Comunità bosniaca ha festeggiato dodici nuove nascite. Una bella differenza rispetto "alle 10 nascite negli ultimi 20 anni", afferma la segretaria generale della Comunità Elma Softic-Kaunitz al Forward. "Non c'è dubbio che qui in città ci sarà un giorno un asilo ebraico".

IME I PREZIME	TEKST ZA JEVREJSKI GLAS	IZNOS
SOCIJALNA KOMISIJA		
FANIKA LUČIĆ	Sjećanje na drage roditelje, braću i sestru stradale u Holokaustu	100 KM
Porodica UNGAR	Prilog za socijalnu djelatnost	50 KM
KAMHI BLANKA i ALBAHARI RAUS RIFKA	Sjećanje na drage roditelje Samuela i Matildu Albahari	100 KM
NELA LEVI i sinovi sa porodicama BERTO, VERA, ROBERT i NENSI i praunuka NAOMI, LEO, ŽELIMIRKA, NATAN i KASANDRA	Uspomena na Levi Haima	300 KM
ALKALAJ JOVANKA	Povodom 34. godišnjice smrti mog dragog supruga Alkalaj Salamona	50 KM
JEVREJSKAOPŠTINA		
LATINGER DUBRAVKO	Za rad Jevrejske opštine	50 KM
PORODICA KULIĆ	Povodom godišnjice smrti roditelja Lore i Ferida i kćerke Mirne	50 KM
SIMHA PAPO	Sjećanje na roditelje Mirjanu i Jakoba, te Emila, Mariju i Mihajla Kona	100 KM
ŠAFAR SIMHA, JAKOB i SALAMOM FINCI	Povodom godišnjice smrti Ašera i Irene Finci	150 KM
JOLIĆ GORDANA	Sjećanje na baku Branislavu Kravljča rođenu Fokenfolk	100 KM
SUVAJDŽIĆ TEODORA	Sjećanje na majku Branislavu i brata Dušana Kravljču	100 KM
JEVREJSKO GROBLJE		
SOFIJA KAUFER	Za Jevrejsko groblje	50 KM
OMLADINA		
JAKOB I NADŽA FINCI	U pomen na Tamaru Živković	50 KM
BOHORETA		
PORODICA BRATIĆ	Pomen voljenim roditeljima Bahar Mariju i Olgi	50 KM

IN MEMORIAM

DRAGINJA – BEBA BARUH (1930 – 2017.)

U prošlom smo vas broju obavijestili kako je Jevrejsku opštinu nakon gotovo deset godina ponovo posjetila Draginja Beba Baruh. U pratnji medicinskog te pomoćnog osoblja i usprkos teškoj bolesti Beba Baruh je kraće vrijeme provela sa djelatnicama i djelatnicama naše zajednice. Nažalost, danas vas moramo izvijestiti da je Bebinu srce zauvijek prestalo kucati 2. augusta ove godine.

Draginja Beba Baruh rođena je u Sarajevu 1930. godine u obitelji oca Avrama i majke Vjere. Nakon osnovnog i srednjeg školovanja završila je Filozofski fakultet u rodnom gradu na odsjeku Istorija. Kao istaknuta djelatnica na polju kulture i društvenopolitička aktivistkinja niz godina bila je kustos Zemaljskog muzeja u Sarajevu i osnivač Muzeja revolucije. Jedno vrijeme provela je na dužnosti predsjednice Sindikata Opštine Stari grad. U isto vrijeme je inicirala izgradnju Hitne pomoći.

Draginja Baruh koju smo svi znali kao Bebu zauvijek nas je napustila 02.08. ove godine.

TAMARA ŽIVKOVIĆ

Kada se u maloj jevrejskoj zajednici prerano ugasi jedan ljudski život, ona ostaje siromašnija, malobrojnija, gubi jednog člana koji joj je dao svoju mladost, stvorio porodicu, obezbijedio vlastitu egzistenciju i svojim radom pomagao da opstane u ovim teškim vremenima poratnih godina u kojima Jevrejska zajednica cijelo vrijeme traži svoje mjesto.

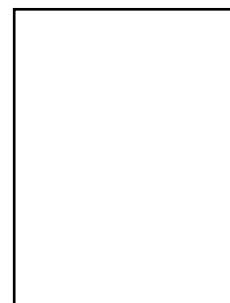

Našu zajednicu prerano je napustila Tamara Živković, rođena Nikolić. Umrla je kada je imala najviše razloga da živi: bila je u punoj snazi, odgajala je dvoje predivne djece, kojima je svojim vaspitanjem i odgojem podarila jedinstven odnos prema jevrejstvu i postojbini. Rođene i vaspitane u Izraelu, Tamara i Željko uspjeli su svoju djecu, Rana i Bena odgojiti tako da i oni nas, a i mi njih doživljavamo kao svoje, članove naše zajednice, našu djecu.

Gubitak je veliki, vrijeme ne može zaliječiti rane i popuniti prazninu u porodici koja je izgubila majku, suprugu i kćerku, a svi mi iskrenog i odanog prijatelja.

Exp.

Jevrejska zajednica
Bosne i Hercegovine
71000 Sarajevo
Hamdije Kreševljakovića 59

*HELENA HULIĆ (rođena PUST) i
ADNAN HULIĆ dobili su prinovu
30.6.2017.godine malog Davuda.*

SRETNO DAVUDE!

מזל טוב